

Małżeńskie ustroje majątkowe

Przepisy krajowe dotyczące podziału majątku małżeńskiego w przypadku rozwodu, separacji lub zgonu, jeżeli w związku występuje aspekt międzynarodowy Obywatele Unii Europejskiej coraz częściej przemieszczają się ponad granicami krajów ze względu na studia, pracę lub chęć założenia rodziny w innym kraju. Prowadzi to do wzrostu liczby par międzynarodowych – zarówno małżeństw, jak i zarejestrowanych związków partnerskich.

Para międzynarodowa to związek osób różnych narodowości, osób mieszkających w innym państwie UE niż państwo ich obywatelstwa lub osób posiadających majątek w różnych państwach. Majątek pary wymaga zarządu, niezależnie od tego, czy para międzynarodowa jest małżeństwem, czy zarejestrowanym związkiem partnerskim. W przypadku rozwodu, separacji lub śmierci jednego z partnerów zachodzi również konieczność podziału majątku. W takich sytuacjach pomagają parom międzynarodowym przepisy unijne. Mają one zastosowanie w następujących 18 państwach UE: Szwecja, Belgia, Grecja, Chorwacja, Słowenia, Hiszpania, Francja, Portugalia, Włochy, Malta, Luksemburg, Niemcy, Republika Czeska, Niderlandy, Austria, Bułgaria, Finlandia i Cypr.

Przepisy te pozwalają ustalić państwo UE, którego sądy powinny zająć się sprawami dotyczącymi majątku danej pary międzynarodowej, oraz prawo, które ma zastosowanie w tych kwestiach. Przepisy unijne upraszczają również procedury uznawania i wykonywania orzeczeń i aktów notarialnych wydanych w innym państwie UE.

Aby zapoznać się ze szczegółowymi informacjami o określonym państwie, proszę wybrać jego flagę.

Dodatkowe informacje można uzyskać od organów danego państwa UE lub prawników z tego państwa.

Informacje dostępne są również stronie <http://www.coupleseurope.eu/pl/home>, prowadzonej przez Radę Notariatów Unii Europejskiej.

Ostatnia aktualizacja: 29/11/2019

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Czechy

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Tak.

Zgodnie z prawem czeskim wspólnością majątkową małżonków objęte są wszystkie należące do nich przedmioty majątkowe, które nie są wyłączone z majątku wspólnego. Wyróżnia się następujące rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych: ustrój ustawowy, ustrój umowny oraz ustrój przymusowy.

W ramach ustawowego ustroju majątkowego za majątek wspólny uznaje się wszystkie przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania małżeństwa przez oboje małżonków lub przez jednego z nich, z wyjątkiem:

- przedmiotów majątkowych służących do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;
- przedmiotów majątkowych nabytych przez jednego z małżonków w drodze darowizny, dziedziczenia lub zapisu, chyba że darczyńca lub spadkodawca postanowił inaczej;
- przedmiotów majątkowych uzyskanych przez jednego z małżonków z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę naruszającą jego prawa naturalne;
- przedmiotów majątkowych nabytych przez jednego z małżonków na drodze postępowania sądowego dotyczącego przysługującego wyłącznie temu małżonkowi prawa własności;
- przedmiotów majątkowych uzyskanych przez jednego z małżonków z tytułu odszkodowania za uszkodzenie, zniszczenie lub utratę rzeczy stanowiącej wyłącznie jego własność.

W ramach ustawowego ustroju majątkowego do majątku wspólnego należą wszelkie dochody z majątku osobistego jednego z małżonków.

W ramach tego ustroju majątek wspólny obciążają wszelkie zobowiązania zaciągnięte w czasie trwania małżeństwa, chyba że dotyczą one wyłącznie majątku osobistego jednego z małżonków i wyłącznie części przekraczającej wartość dochodów z tego majątku lub że jeden z małżonków zaciągnął je bez zgody drugiego małżonka. Nie dotyczy to czynności w bieżących sprawach życia codziennego ani zaspokajania podstawowych potrzeb rodziny.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Nupturiencki lub małżonkowie mogą przyjmując w drodze umowy ustrój majątkowy, który różni się od ustroju ustawowego. Taka umowa może obejmować rozdzielną majątkową lub ustrój przewidujący ustanie wspólności majątkowej z chwilą ustania małżeństwa. W drodze umowy można również rozszerzyć lub ograniczyć zakres ustawowej wspólności majątkowej. Umowa może zawierać postanowienia dotyczące dowolnego przedmiotu majątkowego, chyba że zabraniają tego przepisy prawa. Może ona dotyczyć w szczególności zakresu lub treści ustroju, okresu obowiązywania ustroju ustawowego lub innego ustroju wspólności majątkowej bądź poszczególnych przedmiotów majątkowych lub ich zbiorów. Umowa pozwala na inną klasyfikację przyszłego majątku wspólnego, niż przewiduje to ustrój ustawowy. Może ona również zawierać postanowienia dotyczące ustroju majątkowego w razie ustania małżeństwa. Umowę majątkową małżeńską należy obowiązkowo zawrzeć w formie aktu notarialnego.

Zawarta między nupturientami umowa majątkowa małżeńska wchodzi w życie z dniem zawarcia małżeństwa.

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Umowa może zawierać postanowienia dotyczące dowolnego przedmiotu majątkowego, chyba że zabraniają tego przepisy prawa.

Nie przewidziano możliwości wyłączenia ani zmiany w drodze umowy przepisów dotyczących przedmiotów zwykłego urządzenia domowego, chyba że jeden z małżonków opuścił gospodarstwo domowe i odmawia powrotu. Postanowienia umowy nie mogą uniemożliwiać małżonkowi łżenia na utrzymanie rodziny. Umowa nie może – pod względem treści ani celu – naruszać praw osoby trzeciej, chyba że osoba ta wyraziła na to zgodę w umowie. Umowa, którą zawarto bez zgody zainteresowanej osoby trzeciej, nie wywołuje skutków prawnych w odniesieniu do tej osoby.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

Wspólność majątkowa ustaje z chwilą ustania małżeństwa – w razie śmierci jednego z małżonków, uznania jednego z małżonków za zmarłego lub w przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód. W razie ustania własności majątkowej następuje podział majątku.

W przypadku unieważnienia małżeństwa uznaje się, że nie zostało ono nigdy zawarte. Przepisy regulujące prawa i obowiązki majątkowe małżonków po orzeczeniu unieważnienia małżeństwa stosuje się odpowiednio do praw i obowiązków małżonków po orzeczeniu rozwodu.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Wspólność majątkowa ustaje, a następnie dokonuje się podziału majątku. Pozostający przy życiu małżonek jest spadkobiercą ustawowym należącym do pierwszej i drugiej grupy spadkobierców.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Sąd.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Wspólnością ustawową nie są objęte m.in. przedmioty majątkowe nabyte przez każdego z małżonków przed zawarciem małżeństwa. W ramach ustroju ustawowego majątek wspólny obciążają wszelkie zobowiązania zaciągnięte w czasie trwania małżeństwa, chyba że dotyczą one wyłącznie majątku osobistego jednego z małżonków i wyłącznie części przekraczającej wartość dochodów z tego majątku lub że jeden z małżonków zaciągnął je bez zgody drugiego małżonka. Nie dotyczy to czynności w bieżących sprawach życia codziennego ani zaspokajania podstawowych potrzeb rodziny. Jeżeli chodzi o czynności zarządu majątkiem wspólnym lub jego częścią, których nie można uznać za czynności w bieżących sprawach życia codziennego, małżonkowie dokonują ich wspólnie lub jeden z małżonków może dokonać takiej czynności samodzielnie za zgodą współmałżonka. Jeżeli jeden z małżonków odmawia udzielenia zgody bez uzasadnionej przyczyny, działając wbrew interesom małżonków, rodziny lub gospodarstwa domowego, lub nie jest w stanie składać oświadczeń woli, drugi małżonek może zwrócić się do sądu o udzielenie zgody zamiast małżonka, który zgody tej nie udzielił. Jeżeli jeden z małżonków dokonał czynności prawnej bez wymaganej zgody współmałżonka, współmałżonek ten może wystąpić o stwierdzenie jej nieważności. Jeżeli jeden z małżonków zamierza wykorzystać część majątku wspólnego na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej oraz jeżeli wartość tej części majątku jest niewspółmiernie wysoka, biorąc pod uwagę sytuację majątkową małżonków, zgoda drugiego małżonka jest konieczna przy pierwszym wykorzystaniu majątku w taki sposób. Brak zgody drugiego małżonka powoduje, że może on wystąpić o stwierdzenie nieważności takiej czynności. Zgoda drugiego małżonka jest wymagana, jeżeli część majątku wspólnego ma zostać przeznaczona na nabycie udziału w spółce handlowej lub spółdzielni lub jeżeli nabycie takiego udziału prowadzi do zabezpieczenia zobowiązań spółki lub spółdzielni w stopniu niewspółmiernie wysokim, biorąc pod uwagę sytuację majątkową małżonków; brak zgody drugiego małżonka powoduje, że może on wystąpić o stwierdzenie nieważności takiej czynności. Jeżeli małżonkowie przyjęli umowny ustrój majątkowy, umowa nie może – pod względem treści ani celu – naruszać praw osoby trzeciej, chyba że osoba ta wyraziła na to zgodę w umowie. Umowa, którą zawarto bez zgody zainteresowanej osoby trzeciej, nie wywołuje skutków prawnych w odniesieniu do tej osoby.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

W przypadku zniesienia, ustania lub ograniczenia wspólności majątkowej następuje ustanie wcześniejszych wspólnych obowiązków i praw w drodze podziału. Jeżeli w przypadku ograniczenia, ustania lub zniesienia wspólności podział majątku nie nastąpi, w stosownych przypadkach stosuje się przepisy dotyczące współwłasności.

Podział majątku nie może naruszać praw osób trzecich. Jeżeli podział majątku spowodował naruszenie praw osoby trzeciej, osoba ta może zwrócić się do sądu o stwierdzenie bezskuteczności podziału w stosunku do niej. Podziału zobowiązań dokonuje się wyłącznie między małżonkami.

Preferowanym rozwiązaniem jest zawarcie przez małżonków – jeżeli jest to możliwe – umowy o podział majątku wspólnego (na przykład w przypadku rozwodu lub ograniczenia wspólności majątkowej). Taka umowa zawsze wchodzi w życie z dniem ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej, niezależnie od tego, czy zawarto ją przed ograniczeniem, zniesieniem lub ustaniem wspólności majątkowej, czy też nastąpiło to później. Umowa o podział wymaga formy pisemnej, jeżeli małżonkowie zawierają ją w czasie trwania małżeństwa lub jeżeli przedmiot majątkowy, którego dotyczy podział, wymaga sporządzenia umowy przeniesienia własności w formie pisemnej (np. jest to nieruchomości). Jeżeli umowa o podział nie wymaga formy pisemnej oraz jeżeli wnioskodawcą jest jeden z małżonków, małżonek ten jest zobowiązany do przedstawienia drugiemu małżonkowi potwierdzenia dokonania podziału.

Jeżeli małżonkom nie uda się osiągnąć porozumienia w sprawie podziału, każdy z nich może zwrócić się do sądu o wydanie orzeczenia w tej sprawie. Sąd orzeka w sprawie podziału stosownie do sytuacji istniejącej w chwili ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej.

W przypadku podziału obowiązują następujące zasady:

- udziały obojga małżonków w majątku objętym podziałem są równe;
- każdy z małżonków ma obowiązek zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na swój majątek osobisty;
- każdy z małżonków może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny;
- należy uwzględnić potrzeby dzieci pozostających na utrzymaniu;
- należy uwzględnić nakład osobistej pracy każdego z małżonków przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym;
- należy uwzględnić, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania i utrzymania majątku wspólnego.

Jeżeli w ciągu trzech lat od dnia ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej nie dokonano podziału majątku objętego tą wspólnością, nie zawarto umowy o podział ani nie wystąpiono do sądu o orzeczenie w tej sprawie, uznaje się, że małżonkowie lub byli małżonkowie uzgodnili następujący sposób podziału majątku wspólnego:

- rzeczowy majątek ruchomy stanowi wyłączną własność małżonka, który z niego korzysta w celu zaspokojenia potrzeb własnych bądź potrzeb członków rodziny lub gospodarstwa domowego;
- pozostały majątek ruchomy i nieruchomości stanowią majątek wspólny obojga małżonków i oboje małżonkowie posiadają w nim równe udziały;
- pozostałe prawa majątkowe, należności i zobowiązania są wspólne dla obu małżonków, którzy posiadają w nich równy udział.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Czynności prawne skutkujące ustanowieniem lub przeniesieniem prawa rzeczowego na nieruchomości, jak również czynności prawne skutkujące zmianą lub zniesieniem takiego prawa, wymagają formy pisemnej. Jeżeli przeniesienie dotyczy własności nieruchomości wpisanych do rejestru publicznego, zmiana właściciela następuje w drodze wpisu do takiego rejestru.

Ostatnia aktualizacja: 14/12/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Niemcy

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Kwestie dotyczące tego, komu przysługuje prawo własności majątku nabytego w trakcie trwania małżeństwa i w jaki sposób dokonuje się podziału tego majątku po ustaniu małżeństwa, reguluje w każdym przypadku określony ustrój majątkowy wynikający z prawa rodzinnego. Majątkowe skutki zawarcia małżeństwa podlegają przepisom dotyczącym małżeńskich ustrojów majątkowych, które zawiera niemiecki kodeks cywilny (*Bürgerliches Gesetzbuch* – BGB). W BGB przewidziano następujące ustroje majątkowe: wspólność przyrostu majątkowego (*Zugewinnngemeinschaft*), rozdzielność majątkową (*Gütertrennung*) i fakultatywną wspólność przyrostu majątkowego (*Wahl-Zugewinnngemeinschaft*).

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Wspólność przyrostu majątkowego ma zastosowanie, jeżeli małżonkowie nie uzgodnią inaczej w umowie majątkowej małżeńskiej zawartej w formie aktu notarialnego. Wspólność przyrostu majątkowego oznacza rozdzielność majątkową w trakcie trwania małżeństwa i wyrównanie dorobków, tj. wzrostu wartości majątku każdego z małżonków w trakcie trwania małżeństwa, po ustaniu ustroju majątkowego.

Z kolei ustrój rozdzielności majątkowej małżonkowie mogą ustanowić wyłącznie w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego. Rozdzielność majątkowa oznacza zupełną rozdzielność majątków każdego z małżonków i nie przewiduje wyrównania dorobków po ustaniu małżeństwa. Każdy z małżonków zachowuje prawo własności majątku nabytego przed zawarciem małżeństwa i w trakcie jego trwania. Ustrój rozdzielności majątkowej może mieć również zastosowanie w przypadku braku wyraźnych ustaleń umownych między małżonkami, np. jeżeli w umowie majątkowej małżeńskiej małżonkowie zniosą lub wyłączą określony ustrój majątkowy i nie wybiorą zamiast niego innego ustroju.

Jeżeli chodzi natomiast o wspólność majątkową, małżonkowie również mogą ustanowić ten ustrój wyłącznie w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego. W ramach wspólności majątkowej majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa oraz majątek nabyty w trakcie trwania małżeństwa tworzą zwykle majątek wspólny małżonków (*Gesamtgut*). Ponadto każdy z małżonków może posiadać majątek szczególny (*Sondergut*), który nie należy do majątku wspólnego małżonków. Taki majątek szczególnie obejmuje prawa majątkowe, których nie można przenieść w drodze czynności prawnej, np. wierzytelności niepodlegające zajęciu lub udział w spółce. Ponadto każdy z małżonków może włączyć niektóre przedmioty do swojego majątku szczególnego. Małżonkowie mogą również ustanowić szczególną formę wspólności majątkowej, tj. wspólnotę dorobku (*Errungenschaftsgemeinschaft*). W tym celu mają obowiązek wskazać w umowie majątkowej małżeńskiej, że cały majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa stanowi ich własny majątek odrębny (*Vorbehaltsgut*). Fakultatywna wspólność przyrostu majątkowego jest francusko-niemieckim ustrojem majątkowym, którego celem jest uniknięcie potencjalnych problemów w stosunkach prawnych między obywatelami Francji a obywatelami Niemiec, które mogą powstać wskutek różnic między ich małżeńskimi ustrojami majątkowymi. Jeżeli małżonkowie wybrali ten rodzaj ustroju majątkowego, ich majątki pozostaną odrębne podczas trwania małżeństwa, tak jak ma to miejsce w przypadku niemieckiego ustroju wspólności przyrostu majątkowego. Wyrównanie dorobków między małżonkami następuje dopiero po ustaniu ustroju majątkowego. Pomimo merytorycznych podobieństw do niemieckiego ustroju wspólności przyrostu majątkowego fakultatywna wspólność przyrostu majątkowego ma szereg szczególnych cech typowych dla systemu francuskiego. Przykładowo przy wyrównywaniu dorobków nie bierze się pod uwagę zadośćuczynienia za krzywdę ani nieprzewidzianych wzrostów wartości nieruchomości (np. poprzez zakwalifikowanie jej jako działki budowlanej).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Jeżeli małżonkowie uznają, że ustawowy ustrój majątkowy, tj. wspólność przyrostu majątkowego, nie jest dla nich odpowiedni, mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską w formie aktu notarialnego. W umowie tej mogą uzgodnić rozdzielność lub wspólność majątkową bądź dokonać ustaleń stanowiących odstępstwo od przepisów ustawowych regulujących określony ustrój majątkowy. W umowie można również określić warunki podziału świadczeń rentowych/emerytalnych lub alimentacyjnych.

Zawierając umowę majątkową małżeńską, należy jednak zadbać o to, żeby poczynione ustalenia były rzeczywiście ważne. Przykładowo jeżeli umowa majątkowa małżeńska jest niekorzystna wyłącznie dla jednego z małżonków i zachodzą określone inne przesłanki, umowa ta może zostać uznana za niezgodną z przyjętymi zasadami współżycia społecznego i – w konsekwencji – za nieważną. Wówczas w dalszym ciągu stosuje się przepisy ustawowe, od których teoretycznie odstąpiono w umowie majątkowej małżeńskiej. Orzecznictwo w tym zakresie jest bardzo zróżnicowane. Faktyczną niezgodność ustaleń z przyjętymi zasadami współżycia społecznego i w rezultacie ich nieważność bądź konieczność dostosowania ustaleń można ostatecznie stwierdzić wyłącznie po przeanalizowaniu konkretnej sprawy.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W ramach ustawowego ustroju majątkowego, tj. wspólności przyrostu majątkowego, wyrównanie dorobków ma miejsce po ustaniu ustroju majątkowego (np. wskutek śmierci jednego z małżonków, rozwodu lub zawarcia umowy ustanawiającej inny ustrój majątkowy). Wyrównanie dorobków oznacza, że małżonek, którego dorobek uzyskany w trakcie trwania małżeństwa jest większy niż dorobek drugiego małżonka, ma obowiązek wyrównać dorobek tego małżonka poprzez zapłatę kwoty odpowiadającej połowie różnicy wartości między dorobkami.

W ramach wspólności majątkowej w przypadku rozwodu następuje podział wspólnego majątku po uregulowaniu wszelkich zobowiązań. Co do zasady każdy z małżonków jest wówczas uprawniony do połowy wartości pozostałej nadwyżki. Jeżeli natomiast małżonkowie wybrali rozdzielność majątkową, po ustaniu małżeńskiego ustroju majątkowego nie przeprowadza się wyrównania dorobków z uwagi na całkowitą odrębność majątków obojga małżonków.

Wybór małżeńskiego ustroju majątkowego pozostaje bez uszczerbku dla prawa do świadczeń alimentacyjnych. Jeżeli małżonkowie zamieszkują osobno, nie uzyskawszy rozwodu, małżonek znajdujący się w niedostatku ma – co do zasady – prawo do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych od małżonka, którego sytuacja finansowa pozwala na wypłatę takich świadczeń. Prawo do zgłoszenia roszczenia alimentacyjnego przysługuje jednak małżonkowi wyłącznie do chwili uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód. Po orzeczeniu rozwodu przez sąd małżonek znajdujący w niedostatku ma jednak prawo – w określonych okolicznościach – wnieść o zasądzenie świadczenia alimentacyjnego od byłego współmałżonka. W przepisach uznano następujące rodzaje świadczeń alimentacyjnych: świadczenia alimentacyjne z tytułu opieki nad dzieckiem, z tytułu podeszłego wieku, choroby lub niepełnosprawności oraz z tytułu bezrobocia, świadczenia wyrównawcze, świadczenia alimentacyjne na czas trwania nauki, dalszego kształcenia i przekwalifikowania, a także świadczenia alimentacyjne wypłacane ze względu na zasady słuszości.

Jeżeli zachodzą przesłanki unieważnienia małżeństwa, nawet po takim unieważnieniu małżonkom w określonych przypadkach może przysługiwać prawo do odszkodowania/zadośćuczynienia i świadczeń alimentacyjnych.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Jeżeli chodzi o wspólność przyrostu majątkowego, po śmierci jednego z małżonków dorobek wyrównuje się poprzez zryczałtowane zwiększenie ustawowego udziału spadkowego (*gesetzlicher Erbteil*) o jedną czwartą, bez względu na to, czy w trakcie trwania małżeństwa wartość majątku zmarłego małżonka faktycznie się zwiększyła. Jeżeli pozostający przy życiu małżonek nie jest spadkobiercą lub odrzucił spadek, może wnieść o wyrównanie rzeczywistego dorobku, a także o minimalny zachówek (*kleiner Pflichtteil*). Wysokość tego minimalnego zachowku oblicza się na podstawie ustawowego udziału spadkowego, przy czym nie uwzględnia się zryczałtowanego zwiększenia o jedną czwartą wartości dorobku.

Jeżeli małżonkowie przyjęli ustrój rozdzielności majątkowej, po ustaniu małżeństwa nie przeprowadza się zryczałtowanego wyrównania dorobków.

Zastosowanie ma ogólny porządek dziedziczenia.

W ramach wspólności majątkowej masa spadkowa składa się z połowy majątku wspólnego, z majątku odrębnego oraz majątku szczególnego spadkodawcy. Udział spadkowy pozostającego przy życiu małżonka ustala się zgodnie z przepisami ogólnymi.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Organem właściwym do rozpoznawania spraw majątkowych, tj. prowadzenia postępowań dotyczących roszczeń powstałych na gruncie prawa małżeńskiego majątkowego, w szczególności dotyczących wyrównywania dorobków małżonków, jest sąd rodzinny.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Małżonek odpowiada zwykle wyłącznie za własne długi i wyłącznie własnym majątkiem. Zasada ta nie dotyczy jednak czynności dokonywanych w celu zaspokojenia codziennych potrzeb rodziny w rozsądnym zakresie.

Jeżeli chodzi o wspólność przyrostu majątkowego, małżonek może swobodnie rozporządzać swoim majątkiem, ale przewidziano wyjątki od tej zasady. Jeżeli jeden z małżonków ma zamiar rozporządzić całym lub niemal całym swoim majątkiem (sprzedać go, oddać itd.), ma obowiązek uzyskać zgodę drugiego małżonka. Ta sama zasada ma zastosowanie wówczas, gdy małżonek ma zamiar rozporządzić przedmiotami, których jest wyłącznym właścicielem, ale które wchodzą w skład gospodarstwa domowego małżonków.

Z kolei w ramach rozdzielności majątkowej każdy z małżonków może swobodnie rozporządzać całym swoim majątkiem i nie ma obowiązku uzyskania zgody drugiego małżonka na rozporządzenie przedmiotami urządzenia domowego.

Jeżeli małżonkowie wybrali ustrój wspólności majątkowej, co do zasady wspólnie rozporządzają swoim majątkiem wspólnym, chyba że w umowie majątkowej małżeńskiej przewidziano, że majątkiem rozporządza jeden z małżonków. Z majątku wspólnego zaspokajają się wyłącznie te roszczenia, które wynikają z czynności prawnych dokonanych przez małżonka w trakcie obowiązywania wspólności majątkowej – o ile drugi małżonek zgodził się na dokonanie tej czynności – lub jeżeli czynność prawna jest skuteczna względem majątku wspólnego nawet bez zgody drugiego małżonka.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Podziału lokalu mieszkalnego małżonków i przedmiotów urządzenia domowego można dokonać wówczas, gdy małżonkowie pozostają w separacji lub gdy uzyskali rozwód. Jeżeli sprawa dotyczy innego przedmiotu majątkowego będącego wspólną własnością małżonków, przy czym małżonkom nie udało się osiągnąć w tej kwestii porozumienia, przedmiot ten sprzedaje się w drodze licytacji, a dochody z licytacji dzieli się między małżonków.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Jeżeli małżonkowie przyjęli ustrój wspólności majątkowej, mają obowiązek złożyć umowę majątkową małżeńską zawartą w formie aktu notarialnego w urzędzie ds. rejestru nieruchomości i wnieść o dokonanie zmiany wpisu w rejestrze nieruchomości. W pozostałych przypadkach, tj. jeżeli małżonkowie nie wybrali wspólności majątkowej jako małżeńskiego ustroju majątkowego, nie ma potrzeby dokonywania zmiany wpisu w rejestrze nieruchomości.

Ostatnia aktualizacja: 12/11/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Mażeńskie ustroje majątkowe - Hiszpania

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

1.1 System prawny: powszechne prawo cywilne oraz prawo partykularne określonych wspólnot autonomicznych

W przypadku Hiszpanii nie można mówić o jednym małżeńskim ustroju majątkowym ani o jednolitym prawie majątkowym małżeńskim. Niektórym wspólnotom autonomicznym przysługują bowiem, obok państwa, uprawnienia w dziedzinie stanowienia prawa cywilnego (choć nie wszystkie te wspólnoty mogą regulować kwestie związane z małżeńskimi ustrojami majątkowymi). Oznacza to, że wszyscy obywatele Hiszpanii mają – poza obywatelstwem hiszpańskim – szczególnie obywatelstwo regionalne (*vecindad civil*). Obywatelstwo regionalne decyduje o tym, czy dana osoba podlega powszechnemu hiszpańskiemu prawu cywilnemu, czy prawu szczególnemu lub regionalnemu (art. 14 kodeksu cywilnego).

Regiony dysponujące własnym systemem prawa cywilnego to Aragonia, Katalonia, Baleary, Nawarra, Kraj Basków, Galicja i Walencja (wspólnota Walencji nie reguluje jednak kwestii związanych z małżeńskimi ustrojami majątkowymi, ponieważ Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z konstytucją ustawy w tym przedmiocie uchwalonej przez tę wspólnotę). Obywatele pozostałych wspólnot autonomicznych mają „powszechne” obywatelstwo regionalne (*vecindad civil común*) (w art. 14 kodeksu cywilnego wskazano, w jaki sposób się je nabywa).

– W przypadku małżeństwa zawartego obywatelami Hiszpanii (bez łącznika międzynarodowego), aby ustalić prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego i określić, czy należy stosować prawo powszechne, czy też prawo danej wspólnoty autonomicznej, należy odnieść się do przepisów prawa transregionalnego, które znajdują się w tytule wstępnym kodeksu cywilnego (art. 9 ust. 2 i art. 16 kodeksu cywilnego).

Ustrój majątkowy uregulowany w kodeksie cywilnym dotyczy małżonków mających powszechne obywatelstwo regionalne.

Jeżeli małżonkowie nie mają powszechnego obywatelstwa regionalnego, zastosowanie ma prawo właściwe dla obywatelstwa regionalnego lub miejsca zwykłego pobytu jednego z małżonków, które to prawo małżonkowie wspólnie wybrali w dokumencie urzędowym wydanym przed zawarciem związku małżeńskiego. Jeżeli małżonkowie nie dokonają takiego wyboru, zastosowanie ma prawo właściwe dla pierwszego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków po zawarciu związku małżeńskiego. W przypadku braku takiego miejsca zastosowanie ma prawo właściwe dla miejsca zawarcia związku małżeńskiego.

W wyjątkowych przypadkach, kiedy małżonkowie mają różne obywatelstwa regionalne, a ustawowym małżeńskim ustrojem majątkowym w obu odnośnych regionach jest rozdzielność majątkowa (przy czym ustrój mający zastosowanie na podstawie wskazanych powyżej przepisów jest inny), stosuje się ustrój rozdzielności majątkowej na zasadach określonych w kodeksie cywilnym.

– Jeżeli jeden z małżonków nie jest obywatelem Hiszpanii lub małżonkowie mają związek z innym państwem, prawo właściwe ustala się na podstawie art. 33 rozporządzenia (UE) 2016/1103, który należy rozumieć w ten sposób, że w odniesieniu do obywateli hiszpańskich, tam, gdzie rozporządzenie odnosi się do obywatelstwa jako łącznika, uznaje się to za odniesienie do obywatelstwa regionalnego.

Pojęcie obywatelstwa regionalnego dotyczy jednak wyłącznie obywateli hiszpańskich (art. 15 kodeksu cywilnego). W związku z tym – ponieważ nie dotyczy ono cudzoziemców – zastosowanie mają przepisy art. 33 ust. 2, które stanowią, że w takim przypadku zamiast prawa ojczystego stosuje się prawo jednostki terytorialnej, z którą małżonkowie mają najściślejszy związek.

1.2 Mażeńskie ustroje majątkowe mające zastosowanie w braku umowy między małżonkami na podstawie kodeksu cywilnego i prawa partykularnego wspólnot autonomicznych

Do celów określenia małżeńskiego ustroju majątkowego w przypadku, gdy małżonkowie nie zawarli umowy w tym zakresie, zastosowanie mają przepisy uzupełniające, które różnią się w zależności od mających zastosowanie wewnętrznych przepisów prawa cywilnego:

zgodnie z kodeksem cywilnym (który stosuje się powszechnie z wyjątkiem sytuacji, w których prawem właściwym jest prawo Aragonii, Katalonii, Balearów, Nawarry, Kraju Basków lub Galicji) domyślnym ustrojem majątkowym jest wspólność majątkowa (*sociedad de gananciales*) (art. 1344 i nast. kodeksu cywilnego). W ramach tego ustroju majątek nabyty i korzyści uzyskane przez każdego z małżonków wchodzi w skład ich majątku wspólnego. Do majątku osobistego każdego z małżonków należy przede wszystkim majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa oraz majątek uzyskany w trakcie trwania małżeństwa nieodpłatnie lub w zamian za składniki majątku osobistego. Nabyty przed zawarciem małżeństwa lokal mieszkalny stanowiący główne miejsce zamieszkania małżonków podlega szczególnemu ustrojowi, w ramach którego – w przeciwieństwie do innych przedmiotów majątkowych nabytych przed zawarciem małżeństwa (które zawsze wchodzi w skład majątku osobistego) – nakłady poczynione na ten lokal z majątku wspólnego po zawarciu małżeństwa prowadzą do jego przekształcenia w składnik majątku wspólnego i zwiększają proporcjonalnie udział małżonka, który nie był pierwotnym właścicielem tego lokalu. W razie wątpliwości uznaje się, że nieruchomości wchodzi w skład majątku wspólnego. Tym samym zasadom podlegają zobowiązania ciężące na majątku wspólnym, w tym na majątku nabytym w ramach regularnego wykonywania działalności zawodowej, artystycznej lub

gospodarczej. Jeżeli dług zaciągnął wyłącznie jeden z małżonków, w pierwszej kolejności wyłącznie ten małżonek odpowiada za niego własnym majątkiem; jeżeli majątek dłużnika nie wystarczy do uregulowania zobowiązań, wierzyciele mogą wnieść o zajęcie majątku wspólnego. Wówczas jednak drugi z małżonków może wnieść o zniesienie wspólności majątkowej, wskutek czego zamiast całego majątku wspólnego zajęciu podlega wyłącznie udział zadłużonego małżonka; od tej chwili obowiązuje ustrój rozdzielności majątkowej. Małżonkowie wspólnie zarządzają majątkiem wspólnym (choć w bieżących sprawach życia codziennego może nim zarządzać każdy z małżonków na podstawie prawa do zarządzania gospodarstwem domowym – *potestad doméstica*). Zarządzać majątkiem osobistym może małżonek, który jest jego właścicielem (choć do lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków zastosowanie mają przepisy szczególne, ponieważ czynności dokonywane w ramach zarządu tym lokalem wymagają zgody obojga małżonków lub, jeżeli jeden z małżonków nie wyrazi zgody, zezwolenia wydanego przez sąd, nawet jeżeli lokal mieszkalny należy wyłącznie do jednego z małżonków). Zbytek lub obciążenie składnika majątku wspólnego wymaga zgody obojga małżonków.

Aragonia: domyślnym ustrojem małżeńskim jest wspólność majątkowa (*consorcio conyugal*), o której mowa w art. 210 i nast. regionalnego kodeksu prawnego Aragonii (Código de Derecho Foral de Aragón). W ramach tego ustroju w skład majątku wspólnego wchodzi: majątek nabyty lub korzyści uzyskane przez każdego z małżonków w wyniku pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej oraz dochody z majątków małżonków. Do majątku osobistego każdego z małżonków należy przede wszystkim majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa oraz majątek uzyskany w trakcie trwania małżeństwa nieodpłatnie lub w zamian za składniki majątku osobistego. W razie wątpliwości uznaje się, że nieruchomości wchodzi w skład majątku wspólnego. Zgodnie z aragońskim prawem cywilnym majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa, w tym lokal mieszkalny stanowiący główne miejsce zamieszkania małżonków, zawsze wchodzi w skład majątku osobistego, chyba że odroczono termin zapłaty całej ceny sprzedaży, która ma zostać uiszczona w całości z majątku wspólnego małżonków po zawarciu małżeństwa. W przepisach określono również kwestie zobowiązań w ramach tego ustroju majątkowego. Jeżeli dług zaciągnął wyłącznie jeden z małżonków, jest on jedyną osobą odpowiadającą za niego własnym majątkiem; jeżeli majątek ten okaże się niewystarczający, a właściwe organy przystąpią do egzekucji długów, za które nie odpowiadają solidarnie oboje małżonkowie, z ich majątku wspólnego, małżonek dłużnika może skorzystać z prawa do zabezpieczenia swojego udziału w majątku wspólnym, składając wniosek o zniesienie wspólności majątkowej wyłącznie w zakresie niezbędnym do określenia kwoty zabezpieczonego udziału, bez konieczności całkowitego rozwiązania tego ustroju.

Należy podkreślić, że w Aragonii pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania majątku (*usufructo viudal aragonés*), które nie tylko wchodzi w zakres prawa spadkowego, ale jest również powstałym za życia obojga małżonków prawem ekspektatywy (*derecho expectante de viudedad*).

Katalonia: domyślnym ustrojem majątkowym jest rozdzielność majątkowa (art. 232 ust. 1 kodeksu cywilnego Katalonii – Código Civil de Cataluña). W ramach tego ustroju każdy z małżonków może mieć własny majątek i korzystać z całości tego majątku, zarządzając nim oraz swobodnie nim rozporządzać. W przypadku wątpliwości co do tego, do którego małżonka należy określony przedmiot majątkowy lub któremu z małżonków przysługuje określone prawo, przyjmuje się, że przedmiot ten należy do obojga małżonków lub prawo to przysługuje obojgu małżonkom w równych, niepodzielnych częściach. Przyjmuje się jednak, że do odrębnego majątku małżonka należą jego przedmioty osobistego użytku, które nie mają szczególnie wysokiej wartości, oraz przedmioty majątkowe przeznaczone wyraźnie do celów działalności tego małżonka.

Baleary: domyślnym ustrojem majątkowym jest rozdzielność majątkowa (art. 3 kodeksu cywilnego Balearów – *Compilación de Derecho Civil de las Islas Baleares*) w odniesieniu do Majorki, art. 65 w odniesieniu do Minorki oraz art. 67 w odniesieniu do Ibizy i Formentery). W ramach tego ustroju majątek należący do każdego z małżonków przed zawarciem małżeństwa uważa się za jego majątek osobisty, podobnie jak wszelkie przedmioty majątkowe nabyte w dowolny sposób w trakcie trwania małżeństwa.

Nawarra: domyślnym ustrojem majątkowym jest wspólność majątkowa (*conquistas*) (art. 87 i nast. nowego kodeksu prawnego Nawarry – *Fuero Nuevo de Navarra*). W ramach tego ustroju majątek dorobkowy obejmuje m.in. majątek nabyty w trakcie trwania małżeństwa w ramach pracy zarobkowej lub innej działalności każdego z małżonków, a także wszelkie dochody i zwroty zarówno z majątku wspólnego, jak i osobistego. Majątek osobisty obejmuje przedmioty majątkowe nabyte odpłatnie przed zawarciem małżeństwa, nawet gdy przedmioty wydano w trakcie trwania małżeństwa lub gdy ich cenę uiszczono w całości lub w części z majątku drugiego małżonka lub z majątku wspólnego, a także przedmioty nabyte nieodpłatnie przed zawarciem małżeństwa lub w jego trakcie. Wszystkie przedmioty majątkowe, których nie można uznać za majątek osobisty, uważa się za należące do majątku wspólnego. Lokal mieszkalny i przedmioty urządzenia domowego podlegają szczególnie ustrojowi majątkowemu, o ile nabyto je lub uiszczono całą ich cenę lub jej część w trakcie trwania małżeństwa, nawet jeżeli tytuł prawny do tych przedmiotów majątkowych nabyto przed zawarciem małżeństwa. Jeżeli w takim przypadku płatności dokonał wyłącznie jeden z małżonków oraz wyłącznie ze swojego majątku, lokal mieszkalny i przedmioty urządzenia domowego będą należały do majątku osobistego tego małżonka. Jeżeli płatności dokonano z majątków osobistych obojga małżonków, lokal mieszkalny i przedmioty urządzenia domowego będą należały do obojga z nich na zasadzie współwłasności w częściach o wysokości zależnej od ich odpowiednich wkładów. Jeżeli płatności dokonano z majątku osobistego jednego małżonka lub obojga małżonków oraz z majątku wspólnego, lokal mieszkalny i przedmioty urządzenia domowego będą należały na zasadzie współwłasności do majątków osobistych małżonków i do majątku wspólnego w proporcjonalnych częściach. W przepisach określono również zasady dotyczące zarządu majątkiem wspólnym i majątkiem osobistym oraz zobowiązań obciążających tego rodzaju majątki. Jeżeli jeden z małżonków osobiście zaciągnął dług, a majątek osobisty zadłużonego małżonka jest niewystarczający, aby ten dług spłacić, wierzyciel może wnieść o zajęcie majątku wspólnego, o czym zawiadamia się drugiego małżonka. Jeżeli drugi małżonek nie odpowie na zawiadomienie i majątek wspólny zostanie zajęty, przeprowadza się czynności egzekucyjne; ponadto jeżeli zadłużony małżonek dokona płatności z własnego majątku lub jeżeli wspólność majątkowa zostanie zniesiona, uznaje się, że małżonek ten otrzymał równowartość swojego udziału. Zamiast zajęcia majątku wspólnego drugi z małżonków może jednak – w terminie dziewięciu dni od dnia otrzymania zawiadomienia o zajęciu – zwrócić się o zniesienie wspólności majątkowej i o zajęcie nie majątku wspólnego, lecz części przypadającej zadłużonemu małżonkowi. Wówczas zajęcie skutkuje rozwiązaniem i zniesieniem wspólności majątkowej. Od tej chwili zastosowanie ma również ustrój rozdzielności majątkowej.

Kraj Basków: jeżeli oboje małżonkowie zamieszkują regiony Bizkaia, Aramaio lub Llodio, stosuje się regionalny ustrój małżeński polegający na bezwzględnej wspólności majątkowej (*comunicación foral de bienes*). Jeżeli wyłącznie jeden z małżonków ma obywatelstwo regionalne regionu Bizkaia, Aramaio lub Llodio, ustrój ten stosuje się wówczas, gdy jest właściwy dla pierwszego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków; w przeciwnym razie zastosowanie ma ustrój właściwy dla miejsca zawarcia związku małżeńskiego. Na pozostałym obszarze Kraju Basków ustawowym małżeńskim ustrojem majątkowym jest zwykła wspólność majątkowa (*sociedad de gananciales*) określona w kodeksie cywilnym (art. 127 i nast. regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków – *Ley de Derecho Civil Foral del País Vasco*), o ile małżonkowie nie wybiorą innego ustroju w drodze umowy. W ramach regionalnej bezwzględnej wspólności majątkowej wszystkie przedmioty majątkowe, prawa i udziały – bez względu na ich pochodzenie i sposób nabycia – należą w równych częściach do każdego z małżonków. Dotyczy to również przedmiotów majątkowych nabytych przed zawarciem małżeństwa i w jego trakcie, bez względu na ich położenie. Choć ustrój ten ma teoretycznie bezwzględny charakter, zakres wspólności majątkowej może być różny w zależności od przyczyny ustania małżeństwa. Jeżeli związek małżeński ustaje wskutek śmierci jednego z małżonków, przy czym małżonkowie mieli wspólne dzieci, wspólność majątkowa ma charakter bezwzględny. Jeżeli jednak związek małżeński ustanie wskutek śmierci jednego z małżonków, ale małżonkowie nie mieli wspólnych dzieci, lub jeżeli ustanie z innego powodu (np. wskutek rozwodu), wspólność majątkową ogranicza się do majątku dorobkowego lub majątku nabytego odpłatnie, wyłączając zarówno majątek nabyty przed zawarciem małżeństwa, jak i majątek otrzymany nieodpłatnie.

Galicja: zastosowanie ma ustrój wspólności majątkowej (*gananciales*) (art. 171 kodeksu cywilnego Galicji – Ley de Derecho Civil de Galicia).

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą ukształtować swój małżeński ustrój majątkowy w taki sposób, by przepisy uzupełniające, o których mowa w powyższym punkcie, nie miały zastosowania.

W tym celu mają obowiązek zawrzeć przed notariuszem urzędową umowę przedmałżeńską (art. 1280 i 1315 kodeksu cywilnego), którą wpisuje się do rejestru stanu cywilnego, zaś w dniu zawarcia umowy notariusz ma obowiązek przesłać poświadczony odpis elektroniczny dokumentu urzędowego do właściwego urzędnika stanu cywilnego do celów dowodowych w celu wpisania faktu zawarcia umowy do aktu małżeństwa (art. 60 ustawy o rejestrze stanu cywilnego – Ley del Registro Civil).

Małżonkowie mogą również zmienić małżeński ustrój majątkowy w trakcie trwania małżeństwa, o ile spełnią te same warunki formalne (art. 1331 kodeksu cywilnego), a zmiana ta nie naruszy praw osób trzecich (art. 1317 kodeksu cywilnego).

Możliwość tę przewidziano również we wspólnotach autonomicznych, które ustanowiły własne przepisy prawa cywilnego regulujące kwestie związane z małżeństwami: art. 231-10 i nast. kodeksu cywilnego Katalonii, art. 3 kodeksu cywilnego Balearów w odniesieniu do Majorki i Minorki (*capítulos*) i art. 66 kodeksu cywilnego Balearów w odniesieniu do Ibizy i Formentery (*espolits*), art. 125 i nast. kodeksu cywilnego Kraju Basków, art. 171 i nast. kodeksu cywilnego Galicji, art. 185 regionalnego kodeksu prawnego Aragonii oraz art. 78 i nast. regionalnego kodeksu cywilnego Nawarry.

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Małżonkowie mogą swobodnie wybrać dowolny małżeński ustrój majątkowy, w tym ustrój podlegający dowolnym przepisom prawa cywilnego stosowanym w Hiszpanii (w których szczegółowo określono zarówno małżeński ustrój majątkowy, który stosuje się w braku umowy, jak i inne ustroje majątkowe, które mogą wybrać małżonkowie) i ustrój przewidziany w przepisach innych państw. Małżeński ustrój majątkowy nie może jednak opierać się na zasadach, które są niezgodne z prawem lub regułami współżycia społecznego bądź które naruszają zasadę równości praw każdego z małżonków (art. 1328 kodeksu cywilnego i art. 14 konstytucji hiszpańskiej).

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

Unieważnienie małżeństwa, separacja i rozwód skutkują rozwiązaniem małżeńskiego ustroju majątkowego. Skutek ten przewidziano w różnych przepisach regulujących poszczególne małżeńskie ustroje majątkowe (w tym np. w art. 1392 kodeksu cywilnego w zakresie wspólności majątkowej lub w art. 1415 kodeksu cywilnego w zakresie wspólności przyrostu majątku określonej w tym kodeksie).

W przypadku ustroju wspólności majątkowej zniesienie wspólności następuje na zasadach określonych w kodeksie postępowania cywilnego (Ley de Enjuiciamiento Civil). Wówczas między małżonkami powstaje pewnego rodzaju współwłasność małżeńska, która różni się od pozostałych ustrojów wspólności majątkowej i opiera się na innych zasadach prawnych. Ustrój ten obowiązuje przez czas trwania wspólności – do chwili wyodrębnienia szczególnego udziału w majątku w wysokości obliczonej indywidualnie dla każdego ze współwłaścicieli poprzez podjęcie odpowiednich czynności w ramach likwidacji i podziału.

Wspólność majątkową (*sociedad de gananciales*) można znieść za obopólną zgodą małżonków w obecności notariusza, zgodnie z przepisami art. 1392–1410 kodeksu cywilnego, a w przypadku braku takiej zgody – przed sądem, zgodnie z procedurą określoną w kodeksie postępowania cywilnego.

W ramach ustroju rozdzielności majątkowej rozwiązanie małżeńskiego ustroju majątkowego nie jest konieczne, ponieważ każdy z małżonków posiada własny majątek. Majątek, który od początku należy do obojga małżonków, stanowi ich współwłasność i pozostaje ich współwłasnością po unieważnieniu małżeństwa, separacji lub rozwodzie, bez uszczerbku dla prawa każdego ze współwłaścicieli do wniesienia o zniesienie współwłasności (które to prawo zawsze przysługuje współwłaścicielom).

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Śmierć również skutkuje rozwiązaniem małżeńskiego ustroju majątkowego, jak przewidziano w różnych przepisach regulujących poszczególne małżeńskie ustroje majątkowe (w tym np. w art. 1392 w związku z art. 85 kodeksu cywilnego w zakresie wspólności majątkowej lub w art. 1415 kodeksu cywilnego w zakresie wspólności przyrostu majątku określonej w tym kodeksie).

Bez uszczerbku dla treści ewentualnego testamentu pozostawionego przez zmarłego małżonka, pozostającemu przy życiu współmałżonkowi przysługują określone prawa w zależności od przepisów, które mają zastosowanie do dziedziczenia. Podobnie jeżeli małżonek nie pozostawił testamentu, pozostającemu przy życiu współmałżonkowi przysługują określone prawa spadkowe.

Aby określić właściwe prawo cywilne:

– w przypadku gdy małżonkowie mają związek z więcej niż jednym państwem, właściwe prawo cywilne ustala się zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 650/2012. Jeżeli zastosuje się przepis art. 36 i na jego podstawie ustalą się, że prawem właściwym jest prawo hiszpańskie, zastosowanie ma obowiązujący kodeks cywilny lub prawo cywilne wspólnot autonomicznych, w zależności od konkretnego związku, który może ewentualnie łączyć spadkodawcę ze wspólnotą autonomiczną, która ustanowiła własne przepisy prawa cywilnego w tym zakresie;

– w sprawie spadkowej bez elementu obcego, jeżeli dziedziczenie regulują przepisy prawa cywilnego właściwego dla obywatelstwa regionalnego spadkodawcy z chwili śmierci, prawa, które nabywa *ex lege* pozostający przy życiu małżonek, regulują te same przepisy, które regulują skutki małżeństwa, bez uszczerbku dla przysługującego zstępnym prawa do rezerwy spadkowej (art. 16 i art. 9 ust. 8 kodeksu cywilnego).

Poniżej przeanalizowano prawa przysługujące pozostającemu przy życiu małżonkowi w świetle poszczególnych systemów prawa cywilnego funkcjonujących w Hiszpanii, w zależności od tego, czy spadkodawca samodzielnie rozrządził swoim majątkiem na wypadek śmierci (najczęściej w drodze testamentu), czy też zmarł, nie pozostawiając testamentu.

– Jeżeli spadkodawca sporządził testament:

zgodnie z kodeksem cywilnym (który stosuje się powszechnie z wyjątkiem sytuacji, w których zastosowanie ma prawo Aragonii, Katalonii, Balearów, Nawarry, Kraju Basków lub Galicji) minimalny udział, który przysługuje pozostającemu przy życiu małżonkowi, jest taki sam jak w przypadku niesporządzenia przez spadkodawcę testamentu – jest to prawo do użytkowania jednej trzeciej masy spadkowej, jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie dzieci lub innych zstępnych. Jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie wyłącznie wstępnych, pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania połowy masy spadkowej. Jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie ani wstępnych, ani zstępnych, pozostającemu przy życiu małżonkowi przysługuje prawo do użytkowania dwóch trzecich masy spadkowej (art. 834 i nast. kodeksu cywilnego);

Aragonia: zawarcie małżeństwa skutkuje przyznaniem każdemu z małżonków prawa do użytkowania (*usufructo de viudedad*) całego majątku małżonka, który umrze jako pierwszy (art. 271 regionalnego kodeksu cywilnego Aragonii). Prawo to (które wchodzi w zakres prawa rodzinnego, a nie prawa spadkowego) przysługuje małżonkom podlegającym aragońskiemu ustrojowi wspólności majątkowej, nawet jeżeli w późniejszym czasie zmieniają obywatelstwo regionalne, z wyłączeniem rezerwy spadkowej wynikającej z prawa spadkowego. Pozostającemu przy życiu małżonkowi przysługuje również prawo do użytkowania majątku zmarłego współmałżonka, jeżeli w chwili śmierci małżonek, który zmarł jako pierwszy, miał obywatelstwo regionalne Aragonii;

Baleary: na Majorce i Minorce pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania całego majątku zmarłego małżonka, jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie pozostających przy życiu rodziców. Jeżeli rodzice spadkodawcy żyją, pozostającemu przy życiu małżonkowi przysługuje prawo do użytkowania dwóch trzecich majątku, a jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie zstępnych – do użytkowania połowy tego majątku (art. 45 regionalnego

kodeksu cywilnego Balearów). Na Ibizie i Formenterze pozostającego przy życiu małżonka nie uznaje się za spadkobiercę dziedziczącego z mocy prawa niezależnie od rozporządzeń testamentowych (*legitimario*);

Katalonia: owdowiały małżonek, który znajduje się w trudnej sytuacji finansowej, otrzymuje jedną czwartą masy spadkowej (art. 452-1 kodeksu cywilnego Katalonii). Nabywa również inne prawa względem należących do niego przedmiotów majątkowych, które nie weszły w skład masy spadkowej (art. 231-30 kodeksu cywilnego Katalonii), oraz do lokalu mieszkalnego. Szczególnie w tym kontekście zastosowanie ma jednoroczne świadectwo dla pozostającego przy życiu małżonka (*año de viudedad*), w ramach którego małżonek ten może w dalszym ciągu zamieszkiwać w lokalu mieszkalnym, w którym zamieszkiwali małżonkowie, i utrzymywać się z masy spadkowej przez jeden rok od dnia śmierci spadkodawcy (art. 231-31 kodeksu cywilnego Katalonii);

Galicja: pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania połowy masy spadkowej (art. 228 i nast. kodeksu cywilnego Galicji – Ley normas reguladoras del Derecho Civil de Galicia);

Nawarra: pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania (*usufructo de fidelidad*) dotyczące całego majątku należącego w chwili śmierci do małżonka, który zmarł jako pierwszy, i wszystkich praw przysługujących temu małżonkowi w chwili śmierci (o ile małżonek ten w chwili śmierci miał obywatelstwo regionalne Nawarry) – art. 253 nowego kodeksu prawnego Nawarry;

Kraj Basków: owdowiały małżonek lub pozostający przy życiu konkubent ma prawo do użytkowania połowy całego majątku spadkodawcy, jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie zstępnych. W braku zstępnych pozostający przy życiu małżonek lub konkubent ma prawo do użytkowania dwóch trzecich majątku (art. 52 regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków). Zasady te nie mają zastosowania w dolinie Ayala, tj. na terytorium gmin Ayala, Amurrio i Okondo, a także miast Mendieta, Retes de Tudela, Santacoluma i Sojoguti położonych na obszarze gminy Artziniega (art. 89 regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków), gdzie obowiązuje swoboda testowania. Nie mają również zastosowania w regionach Bizkaia, Aramaio i Llodio, gdzie zastosowanie mają przepisy szczególne w zakresie majątku rodzinnego (*bienes troncales*) (art. 61 i nast. regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków).

– **Jeżeli spadkodawca nie sporządził testamentu (tj. następuje dziedziczenie ustawowe):**

zgodnie z **kodeksem cywilnym** (który stosuje się powszechnie z wyjątkiem sytuacji, w których prawem właściwym jest prawo Aragonii, Katalonii, Balearów, Nawarry, Kraju Basków lub Galicji) owdowiały małżonek ma prawo do użytkowania jednej trzeciej masy spadkowej, jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie dzieci lub innych zstępnych, połowy masy spadkowej, jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie wyłącznie wstępnych, lub całości masy spadkowej, jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie ani wstępnych, ani zstępnych (art. 834 i nast. oraz art. 944 kodeksu cywilnego);

Aragonia: majątek niebędący majątkiem rodzinnym (*bienes no troncales*) dziedziczą w pierwszej kolejności wstępni, a następnie owdowiały małżonek, bez uszczerbku dla prawa tego małżonka do użytkowania, o którym mowa w punkcie dotyczącym dziedziczenia testamentowego i które przysługuje mu bez względu na okoliczności (art. 517 regionalnego kodeksu prawnego Aragonii). Majątek rodzinny obejmuje przedmioty majątkowe, które pozostawały w gospodarstwie domowym lub rodzinie spadkodawcy przez kolejne dwa pokolenia poprzedzające pokolenie spadkodawcy, niezależnie od ich bezpośredniego pochodzenia i sposobu nabycia, a także te przedmioty majątkowe, które spadkodawca otrzymał nieodpłatnie od wstępnych lub krewnych w linii bocznej do szóstego stopnia włącznie. Majątek ten otrzymują określone członkowie rodziny spadkodawcy (*parientes troncales*) wyszczególnieni w art. 526 regionalnego kodeksu prawnego Aragonii;

Baleary: zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego (określone powyżej), przy czym na Majorce i Minorce owdowiałemu małżonkowi przysługuje – co najmniej – prawo do użytkowania całego majątku spadkodawcy, jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie rodziców, do użytkowania dwóch trzecich tego majątku, jeżeli rodzice spadkodawcy żyją, lub do użytkowania połowy tego majątku, jeżeli spadkodawca pozostawił po sobie zstępnych;

Katalonia: jeżeli spadkodawca nie pozostawił po sobie zstępnych, owdowiały małżonek dziedziczy całą masę spadkową przed wstępnymi spadkodawcy (art. 441-2 i 442-3 kodeksu cywilnego Katalonii). Jeżeli współspadkobiercami owdowiałego małżonka są dzieci spadkodawcy lub ich zstępni, pozostający przy życiu małżonek ma prawo do użytkowania całej masy spadkowej (art. 441-2 i 442-3 kodeksu cywilnego Katalonii);

Galicja: zastosowanie mają zasady określone w kodeksie cywilnym Galicji (art. 267);

Nawarra: małżonek dziedziczy majątek niebędący majątkiem rodzinnym po rodzeństwie i wstępnych spadkodawcy. Jeżeli chodzi o majątek rodzinny, małżonek ma prawo do użytkowania dotyczące całego majątku należącego w chwili śmierci do małżonka, który zmarł jako pierwszy, i wszystkich praw przysługujących temu małżonkowi w chwili śmierci (o ile małżonek ten w chwili śmierci miał obywatelstwo regionalne Nawarry) – art. 304 i nast. nowego kodeksu prawnego Nawarry;

Kraj Basków: jeżeli chodzi o majątek rodzinny, wyłącznie w przypadku nieruchomości nabytych przez małżonków w trakcie trwania małżeństwa spadkobiercami są oboje małżonkowie lub konkubenci (art. 66 regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków). Pozostający przy życiu małżonek dziedziczy majątek niebędący majątkiem rodzinnym, jeżeli spadkobierca nie pozostawił po sobie zstępnych (art. 110 i nast. regionalnego kodeksu cywilnego Kraju Basków).

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Organem właściwym w tym zakresie jest sąd pierwszej instancji, który prowadzi lub prowadził postępowanie w sprawie o unieważnienie małżeństwa, separację lub rozwód lub do którego wniesiono pozew o zniesienie małżeńskiego ustroju majątkowego na podstawie dowolnej przesłanki określonej w przepisach prawa cywilnego (art. 807 kodeksu postępowania cywilnego).

W okręgach sądowych, w których działają wyspecjalizowane sądy rodzinne, sądy te prowadzą postępowania w sprawach o rozwiązanie i zniesienie ustroju majątkowego, nawet jeżeli takie postępowanie nie jest następstwem postępowania w sprawie o unieważnienie małżeństwa, separację lub rozwód.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Co do zasady zgodnie z powszechnym hiszpańskim systemem prawa cywilnego każdy z małżonków odpowiada za swoje długi względem osób trzecich własnym majątkiem, jak stanowi art. 1373 kodeksu cywilnego; jeżeli zaś majątek osobisty zadłużonego małżonka nie wystarcza, aby spłacić jego długi, wierzyciel (osoba trzecia) może wnieść o zajęcie majątku wspólnego. Niezadłużony współmałżonek może jednak wnieść o to, aby długi egzekwowano nie z majątku wspólnego, lecz z udziału zadłużonego małżonka w majątku objętym wspólnością – w takim przypadku zajęcie skutkuje zniesieniem wspólności majątkowej.

Podobny pod względem zakresu przepis – dotyczący egzekucji długów osobistych małżonka – znajduje się w kodeksie postępowania cywilnego, jednak na jego podstawie dług egzekwuje się z majątku wspólnego.

Przewidziano w szczególności (art. 1365 kodeksu cywilnego), że z majątku wspólnego zaspokajają się wierzycielności przysługujące wierzycielowi (osobie trzeciej) względem małżonka, który zaciągnął odnośny dług: 1) w ramach wykonywania prawa do zarządzania gospodarstwem domowym lub zarządzania bądź rozporządzania składnikami majątku wspólnego, które należą do tego małżonka na mocy ustawy bądź umowy; oraz 2) w ramach zwykłej działalności zawodowej, artystycznej lub gospodarczej bądź w ramach zwykłego zarządu swoim majątkiem osobistym.

Podobne przepisy znajdują się w kodeksie spółek handlowych (*Código de Comercio*) i dotyczą sytuacji, w której jeden z małżonków prowadzi działalność gospodarczą.

Jeżeli chodzi o obciążanie majątku wspólnego lub rozporządzanie majątkiem wspólnym, wymagana jest zgoda obojga małżonków, chyba że ustalono inaczej w umowie przedmałżeńskiej. Jeżeli w ramach rozporządzania majątkiem nieodpłatnie zbyto składniki tego majątku (np. w drodze darowizny) i czynności tej dokonał wyłącznie jeden z małżonków, należy ją uznać za nieważną.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa wymiany handlowej w kodeksie cywilnym wskazano jednak, że jeżeli czynności w ramach zarządu składnikami majątku i rozporządzania środkami pieniężnymi lub papierami wartościowymi dokonał małżonek, na którego nazwisko są one zarejestrowane i który jest w ich posiadaniu, czynności takie należy uznać za ważne.

Jeżeli chodzi o nieruchomości wpisane do rejestru, aby zarejestrować nieruchomość na nazwisko współmałżonka i aby nabyte w ten sposób prawo było skuteczne względem obecnych lub przyszłych praw w ramach wspólności majątkowej, należy wskazać imię i nazwisko współmałżonka oraz ustrój majątkowy, tak aby osoby trzecie miały wgląd w te informacje w rejestrze nieruchomości. Jeżeli w rejestrze nie dokona się żadnego wpisu, działająca w dobrej wierze osoba trzecia, która odpłatnie nabędzie nieruchomość od wpisanej do rejestru osoby upoważnionej do przeprowadzania takich transakcji, zachowuje nabyte w ten sposób prawo własności tej nieruchomości.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Kwestię tę uregulowano w art. 806 i nast. kodeksu postępowania cywilnego. Procedura ta obejmuje następujące kroki:

a) Sporządzenie spisu inwentarza majątku wspólnego

Czynności tej można dokonać w toku postępowania w sprawie o unieważnienie małżeństwa, separację lub rozwód bądź rozwiązanie małżeńskiego ustroju majątkowego, choć w praktyce dokonuje się jej po wydaniu przez sąd wyroku kończącego postępowanie w sprawie, w którym to wyroku sąd rozwiązuje ustrój majątkowy.

We wniosku o sporządzenie spisu inwentarza należy wskazać jego proponowany zakres. Wnioskodawca stawia się przed urzędnikiem sądowym (*Letrado de la Administración de Justicia*) i w trakcie tego posiedzenia sporządza się wspólnie spis inwentarza w oparciu o złożony wniosek. W razie sporu dotyczącego konkretnego przedmiotu majątkowego sąd zwołuje posiedzenie i wydaje postanowienie, na które można wnieść zażalenie;

b) Likwidacja

Etap ten można rozpocząć dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia o rozwiązaniu małżeńskiego ustroju majątkowego. Po złożeniu wniosku o likwidację małżonkowie stawiają się przed urzędnikiem sądowym w celu zawarcia umowy dotyczącej wyrównania dorobków każdego z małżonków i uzgodnienia proporcjonalnego podziału pozostałego majątku na odpowiednie części (*lotes*).

Jeżeli małżonkowie nie osiągną porozumienia, podziału majątku dokonuje wyznaczona osoba (*contador partidor*). Po przedstawieniu przez tę osobę propozycji małżonkowie mogą ją przyjąć lub odrzucić; w razie odrzucenia propozycji spór rozstrzyga sąd w drodze postanowienia, na które można wnieść zażalenie.

c) Wydanie przedmiotów majątkowych i wpis do rejestru nieruchomości

Po ostatecznym zatwierdzeniu czynności likwidacyjnych i określeniu części (*lotes*) urzędnik sądowy wydaje przedmioty majątkowe i przyznaje tytuły własności każdemu z małżonków.

Ponadto możliwe jest przeprowadzenie postępowania uproszczonego, w toku którego likwidacji dokonuje się za obopólną zgodą małżonków lub za zgodą pozostającego przy życiu małżonka i spadkobierców jego zmarłego współmałżonka – postępowanie to przeprowadza notariusz na zasadach określonych w kodeksie cywilnym.

Niezależnie od rodzaju postępowania, jeżeli w skład majątku podlegającego likwidacji wchodzi nieruchomość, do rejestru nieruchomości można wpisać odpis postanowienia o zatwierdzeniu podziału, orzeczenie sądu w sprawie podziału majątku lub poświadczony notarialnie dokument urzędowy potwierdzający zniesienie wspólności majątkowej.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Do rejestru nieruchomości można wpisać akty i umowy dotyczące prawa własności nieruchomości i innych praw rzeczowych na nieruchomości. Należy poświadczyc te dokumenty w formie dokumentu urzędowego, który składa się w rejestrze właściwym dla miejsca położenia nieruchomości, a także wnieść odpowiednie opłaty.

Aby dokument ten był skuteczny wobec osób trzecich, należy przedstawić jego oryginał wraz z zaświadczeniem z hiszpańskiego rejestru stanu cywilnego (jeżeli małżeństwo wpisano do tego rejestru) potwierdzającym rozwiązanie małżeńskiego ustroju majątkowego. Jeżeli dokument oryginalny wydano za granicą, należy go należyście zalegalizować i – na wniosek urzędnika stanu cywilnego – przetłumaczyć. Zasady te nie dotyczą dokumentów sądowych i orzeczeń sądów, które wchodzą w zakres stosowania prawa Unii i których obieg podlega właściwym przepisom prawa Unii.

Ostatnia aktualizacja: 08/11/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Włochy

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Małżeńskim ustrojem majątkowym obowiązującym we Włoszech jest wspólność majątkowa (wspólność ustawowa), o której mowa w art. 177 i nast. kodeksu cywilnego.

Wspólność ustawowa oznacza, że składniki majątku nabywane przez małżonków wspólnie albo oddzielnie w czasie trwania małżeństwa – z wyjątkiem składników majątku osobistego – zostają włączone do majątku wspólnego.

Do majątku osobistego każdego z małżonków należą:

- 1) przedmioty majątkowe, które były własnością małżonków już przed zawarciem małżeństwa;
- 2) przedmioty majątkowe nabyte w drodze darowizny lub dziedziczenia po dacie zawarcia małżeństwa;
- 3) przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;
- 4) przedmioty majątkowe potrzebne jednemu z małżonków do wykonywania zawodu;
- 5) przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania, a także wszelkie renty związane z częściową lub całkowitą utratą zdolności do pracy zarobkowej;
- 6) przedmioty majątkowe nabyte za cenę przeniesienia lub zamiany składników majątku osobistego, o ile zostało to jednoznacznie stwierdzone w chwili ich nabycia.

Do majątku wspólnego należą również:

- 1) wynagrodzenie za pracę każdego z małżonków, otrzymane i niewydane w chwili zniesienia wspólności majątkowej;
- 2) dochody z odrębnej działalności każdego z małżonków, jeżeli nie zostały wydane w chwili zniesienia wspólności majątkowej;
- 3) wszelka forma działalności gospodarczej prowadzonej wspólnie przez małżonków, ustanowionej po dacie zawarcia małżeństwa.

Za zarząd majątkiem wspólnym oraz za występowanie w postępowaniu sądowym w sprawach dotyczących czynności związanych z majątkiem wspólnym odpowiada każde z małżonków z osobna, zaś za czynności przekraczające zwykły zarząd małżonkowie ponoszą odpowiedzialność solidarną.

Podział majątku wspólnego następuje przez podział aktywów i zobowiązań na równe części.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą sporządzić inną umowę, która musi zostać zawarta w formie aktu notarialnego pod rygorem nieważności.

Jeżeli małżonkowie wybiorą ustrój rozdzielności majątkowej, decyzję tę można również potwierdzić w akcie małżeństwa.

Małżonkowie mogą ustanowić fundusz kapitałowy, przeznaczając określone ruchomości lub nieruchomości wpisane do rejestrów publicznych lub instrumenty kredytowe na zaspokojenie potrzeb rodziny (art. 167 kodeksu cywilnego).

Fundusz taki może zostać ustanowiony przez jedno z małżonków lub przez oboje małżonków w drodze aktu notarialnego. Tego rodzaju fundusz może również utworzyć osoba trzecia w drodze aktu notarialnego lub testamentu.

Kwestie związane z własnością funduszu i zarządzaniem nim regulują przepisy dotyczące wspólności ustawowej (art. 168 kodeksu cywilnego).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Małżonkowie nie mogą postanowić w ogólny sposób, że ich stosunki majątkowe powinny podlegać, w całości lub w części, przepisom prawa, którym takie stosunki nie podlegają, lub zwyczajom. Muszą w tym celu określić konkretną treść umów, które mają regulować stosunki majątkowe między nimi (art. 161 kodeksu cywilnego).

Każda umowa mająca na celu utworzenie posagu jest nieważna (art. 166-*bis* kodeksu cywilnego).

Jeżeli małżonkowie w drodze umowy zmieniają ustrój wspólności ustawowej, do wspólności nie można włączyć następujących przedmiotów majątkowych:

- 1) przedmiotów majątkowych o przeznaczeniu ściśle osobistym;
- 2) przedmiotów majątkowych potrzebnych jednemu z małżonków do wykonywania zawodu;
- 3) przedmiotów uzyskanych z tytułu odszkodowania;
- 4) wszelkich rent związanych z częściową lub całkowitą utratą zdolności do pracy zarobkowej.

Ponadto nie można wyłączyć przepisów dotyczących wspólności ustawowej, jeżeli chodzi o zarząd majątkiem i podział na równe części.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

Rozwód, separacja lub unieważnienie małżeństwa powoduje zniesienie wspólności ustawowej.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Śmierć jednego z małżonków powoduje zniesienie wspólności ustawowej.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Właściwy organ sądowy ustala się zgodnie z przepisami ogólnymi.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków przed datą zawarcia małżeństwa nie obciążają majątku objętego ustawową wspólnością majątkową, podobnie jak zobowiązania wynikające z darowizn i spadków otrzymanych przez małżonków w czasie trwania małżeństwa, które nie są objęte wspólnością ustawową (art. 187 i 188 kodeksu cywilnego).

W skład wspólności ustawowej wchodzi zobowiązania dotyczące wykonywania czynności przekraczających zwykły zarząd zaciągnięte przez jednego z małżonków bez zgody współmałżonka po dacie zawarcia małżeństwa, jeżeli majątek osobisty małżonka okaże się niewystarczający do zaspokojenia wierzycieli (art. 189 kodeksu cywilnego).

Jeżeli majątek wspólny nie wystarcza na zaspokojenie długów, wierzyciele mogą zamiast tego dochodzić zaspokojenia z majątku osobistego każdego z małżonków do wysokości połowy wierzytelności (art. 190 kodeksu cywilnego).

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustanienia stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Podział majątku wspólnego następuje przez podział aktywów i zobowiązań na równe części. Sąd dokonujący podziału może przyznać jednemu z małżonków – ze względu na potrzeby pozostających na jego utrzymaniu osób i wykonywanie pieczy nad nimi – prawo użytkowania części majątku należącego do drugiego małżonka (art. 194 kodeksu cywilnego).

Przy dokonywaniu podziału każdy z małżonków ma prawo zabrać ruchomości, które należały do niego przed datą powstania wspólności ustawowej lub które nabył przez darowiznę lub dziedziczenie w czasie trwania takiej wspólności.

Jeżeli nie uda się odnaleźć takiej ruchomości, małżonek może zażądać sumy odpowiadającej wartości danej ruchomości, przedstawiając stosowny dowód w tym zakresie, który może mieć również formę aktu notarialnego, chyba że brak możliwości odnalezienia takiej ruchomości jest spowodowany jej zużyciem lub utratą lub wynika z innej przyczyny niezawinionej przez drugiego małżonka (art. 196 kodeksu cywilnego).

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Wszystkie umowy przenoszące prawo własności do nieruchomości, a także – bardziej ogólnie – wszystkie akty ustanawiające, przenoszące lub zmieniające prawa własności do nieruchomości muszą zostać wpisane do odpowiedniego rejestru nieruchomości. Zasada ta obowiązuje również w przypadku zakupu nieruchomości objętych wspólnością ustawową.

Każdy występujący o wydanie odpisu musi przedłożyć w odpowiednim wydziale rejestru nieruchomości, wraz z odpisem stosownego aktu, dwa egzemplarze oświadczenia o wybraniu przez strony ustroju majątkowym (jeżeli zawarły one związek małżeński) zgodnie z oświadczeniem zawartym w akcie notarialnym lub zaświadczeniem wydanym przez urzędnika stanu cywilnego, który zamieścił adnotację o ustroju majątkowym w akcie małżeństwa.

Inne umowy małżeńskie, na mocy których np. określone nieruchomości stanowiące majątek osobisty jednego z małżonków zostają objęte wspólnością majątkową lub na mocy których ustanawia się fundusz kapitałowy obejmujący nieruchomości, również muszą zostać wpisane do rejestru nieruchomości.

Ostatnia aktualizacja: 05/10/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Malta

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Państwo maltańskie zapewnia osobom chcącym zawrzeć związek małżeński zgodnie z prawem maltańskim swobodę wyboru ustroju, który będzie regulował kwestie związane z ich majątkiem małżeńskim. Niemniej głównym małżeńskim ustrojem majątkowym na Malcie jest małżeńska wspólność majątkowa. Ustrój ten obowiązuje w mocy prawa w odniesieniu do każdego związku małżeńskiego, chyba że osoby, które zawarły już związek małżeński lub które zamierzają zawrzeć taki związek, postanowią, że ich majątek będzie podlegał innemu ustrojowi, przy czym taki inny ustrój nie może być sprzeczny z duchem maltańskiego prawa. Tego rodzaju umowę należy zawrzeć w formie dokumentu urzędowego. Oprócz małżeńskiej wspólności majątkowej na Malcie funkcjonują również inne małżeńskie ustroje majątkowe: rozdzielność majątkowa i wspólność dorobku pod osobnym zarządem.

Małżeńska wspólność majątkowa, która stanowi ustawowy małżeński ustrój majątkowy na Malcie, oznacza, że wszelki majątek nabyty przez małżonków po zawarciu małżeństwa będzie wchodził w skład ich wspólnego majątku, a zatem obojgu z nich będzie przysługiwał równy udział w tym majątku. W prawie maltańskim wyraźnie wskazano przedmioty majątkowe, które są objęte wspólnością majątkową – kategoria ta nie obejmuje darowizn, spadków ani majątku osobistego każdego z małżonków stanowiącego jego wyłączną własność (*paraphernal property*).

Rozdzielność majątkowa to ustrój, który małżonkowie mogą wybrać zamiast wspólności majątkowej – w jego ramach każdy z małżonków zachowuje prawo do sprawowania pełnej kontroli nad majątkiem nabytym przed zawarciem małżeństwa i po jego zawarciu oraz samodzielnego zarządu tym majątkiem bez konieczności uzyskania zgody współmałżonka.

Wspólność dorobku pod osobnym zarządem to kolejny ustrój, który małżonkowie mogą wybrać zamiast małżeńskiej wspólności majątkowej. W ramach tego ustroju każdemu z małżonków przysługuje prawo do nabywania przedmiotów majątkowych, władania nimi oraz do zarządzania przedmiotami majątkowymi nabytymi we własnym imieniu tak, jak gdyby stanowiły one jego wyłączną własność. Wybór takiego ustroju pozostaje jednak bez uszczerbku dla możliwości posiadania przez małżonków majątku wspólnego, którym mogliby oni zarządzać wspólnie.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Jeżeli chodzi o **małżeńską wspólność majątkową**, zgodnie z ogólnie obowiązującą zasadą oboje małżonkowie są zobowiązani do wspólnego rozporządzania i zarządu majątkiem wspólnym. W przypadku tego konkretnego ustroju w prawie maltańskim wyróżnia się jednak czynności zwykłego zarządu, których dokonać może jeden z małżonków działający samodzielnie, i czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu, których mogą dokonać wyłącznie oboje małżonkowie działający wspólnie. W prawie maltańskim wyszczególniono wyłącznie czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu, co oznacza, że w przypadku gdy danej czynności nie wymieniono wyraźnie w przepisach, należy ją uznać za czynność zwykłego zarządu. Dlatego też jednym z wymogów formalnych, którego należy zawsze przestrzegać w przypadku małżeńskiej wspólności majątkowej, jest wymóg uzyskania zgody obojga małżonków.

W przypadku nieuzyskania zgody jednego z małżonków na przeniesienie lub ustanowienie prawa rzeczowego lub osobistego na nieruchomości lub ruchomości czynność taką można unieważnić na wniosek małżonka, który nie wyraził zgody na jej dokonanie.

Jeżeli chodzi o **rozdzielność majątkową**, ogólna zasada stanowi, że każdy z małżonków ma prawo do rozporządzania i zarządu swoim majątkiem we własnym imieniu, bez konieczności uzyskania zgody współmałżonka.

Jeżeli chodzi o **wspólność dorobku pod osobnym zarządem**, zgodnie z ogólnie obowiązującą zasadą w przypadku gdy małżonek postanawia nabyć przedmiot majątkowy we własnym imieniu, nie jest zobowiązany do wcześniejszego uzyskania zgody współmałżonka i dysponuje prawem do rozporządzania i zarządu tym przedmiotem we własnym imieniu. Natomiast w przypadku, gdy oboje małżonkowie postanowią nabyć dany przedmiot majątkowy wspólnie, wymaga to uzyskania zgody obojga i małżonkowie są uprawnieni do wspólnego rozporządzania i zarządu tym przedmiotem.

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Jeżeli małżonkowie przyjmą ustrój **małżeńskiej wspólności majątkowej**, są zobowiązani do wspólnego podejmowania wszelkich decyzji. Dlatego też nie dysponują swobodą w zakresie rozporządzania ani zarządu majątkiem, z zastrzeżeniem tych czynności zwykłego zarządu, których dokonanie nie wymaga zgody obojga małżonków.

Natomiast w przypadku, gdy małżonkowie przyjmą ustrój **rozdzielności majątkowej**, każdy z nich może swobodnie rozporządzać majątkiem we własnym imieniu, przy czym współmałżonek nie ma żadnego wpływu na podejmowane w tym zakresie decyzje.

Jeżeli chodzi o **wspólność dorobku pod osobnym zarządem**, w przypadku gdy małżonek nabywa przedmiot majątkowy bez zgody współmałżonka, jest uprawniony do swobodnego rozporządzania tym przedmiotem bez żadnych ograniczeń. Jeżeli natomiast przedmiot majątkowy nabyto w imieniu obojga małżonków, małżonkowie nie mogą podejmować w jego kwestii samodzielnych decyzji, lecz są zobowiązani do rozporządzania nim wspólnie.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

Jeżeli chodzi o **małżeńską wspólność majątkową**, przepisy stanowią wyraźnie, że ustrój ten zaczyna obowiązywać w dniu zawarcia małżeństwa i ustaje w dniu jego rozwiązania przez rozwód. Przepisy stanowią ponadto, że w przypadku separacji małżonkowie mogą wystąpić do sądu o podział majątku wspólnego.

Jeżeli chodzi o **wspólność dorobku pod osobnym zarządem**, przepisy stanowią, że ustrój ten ustaje m.in. w przypadku rozwiązania małżeństwa lub orzeczenia separacji.

Jeżeli jednak małżonkowie wybrali **rozdzielność majątkową**, w przypadku ustania małżeństwa – czy to w drodze separacji sądowej, czy też wskutek unieważnienia małżeństwa – każdy z małżonków zachowuje prawo do rozporządzania i zarządu przedmiotami majątkowymi, które nabył we własnym imieniu. Dlatego też skutki rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa wobec majątku małżonków sprowadzają się do podziału przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania małżeństwa na drodze polubownej lub na mocy orzeczenia właściwego sądu.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Z chwilą śmierci jednego z małżonków małżeński ustrój majątkowy ustaje. Od tej chwili zastosowanie mają przepisy maltańskiego prawa spadkowego, zgodnie z którymi następuje podział majątku zmarłego małżonka między jego spadkobierców. Najważniejszą kwestią, którą należy wziąć pod uwagę, jest to, czy spadkodawca pozostawił po sobie testament.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Organem właściwym do rozpoznawania spraw dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych jest Wydział Rodzinny Sądu Cywilnego (Civil Court – Family Section).

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Ustanowienie małżeńskiego ustroju majątkowego między małżonkami prowadzi w stosownych przypadkach do powstania stosunku prawnego między małżonkami a osobami trzecimi. Osoby trzecie są uprawnione do wykonywania praw przysługujących im względem obojga małżonków łącznie lub względem każdego z małżonków z osobna – w zależności od tego, z kim zawarły umowę lub z kim łączy je stosunek zobowiązaniowy.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Podział majątku przeprowadza się zazwyczaj po wniesieniu przez małżonków pozwu o separację lub rozwód. Warunkiem wszczęcia tego rodzaju postępowania przez właściwy sąd jest podjęcie próby mediacji przez małżonków.

Jeżeli mediacja okaże się skuteczna, małżonkowie mogą dokonać separacji w sposób polubowny – w takim przypadku określają prawa przysługujące im we wzajemnych relacjach oraz regulują sposób wykonywania prawa do pieczy nad dziećmi i kwestie związane z podziałem majątku wspólnego, sporządzając dokument urzędowy, który bada następnie właściwy sąd, aby zagwarantować zachowanie równowagi między prawami małżonków. Po zatwierdzeniu takiej umowy przez właściwy sąd poświadczą się ją notarialnie i wpisuje do odpowiedniego rejestru. Dopiero wówczas nabiera ona pełnej mocy prawnej i staje się skuteczna względem osób trzecich.

Jeżeli mediacja okaże się nieskuteczna i małżonkowie nie będą w stanie wypracować ugody, mają obowiązek wnieść o wszczęcie postępowania do właściwego sądu, zwracając się o rozwiązanie małżeńskiego ustroju majątkowego, aby podzielić między siebie wspólny majątek. Gdy wyrok właściwego sądu uzyska przyznanie powagi rzeczy osądzonej, następuje jego publikacja – od tej chwili nabiera on pełnej mocy prawnej i staje się skutecznym względem osób trzecich.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Aby zarejestrować nieruchomość na Malcie, notariusz, który sporządził pierwotną umowę dotyczącą tej nieruchomości, musi złożyć notę notarialną w rejestrze publicznym w celu dokonania wpisu w rejestrze. Po złożeniu noty notarialnej nieruchomość zostaje niezwłocznie zarejestrowana, a umowa staje się wiążąca dla stron, jak również skuteczna względem osób trzecich.

Ostatnia aktualizacja: 09/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Mażeńskie ustroje majątkowe - Austria

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy mażeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Zgodnie z prawem austriackim domyślnym mażeńskim ustrojem majątkowym jest rozdzielność majątkowa (*Gütertrennung*). Każdy z małżonków zachowuje własność majątku nabytego przed zawarciem małżeństwa i staje się wyłącznym właścicielem majątku nabytego przez siebie w czasie trwania małżeństwa (§§ 1233 i 1237 austriackiego kodeksu cywilnego, Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch). Każdy z małżonków jest również jedynym wierzycielem względem swoich dłużników i jedynym dłużnikiem względem swoich wierzycieli.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą zdecydować się na przyjęcie ustroju majątkowego innego niż domyślny, zawierając umowę majątkową mażeńską (*Ehepakt*). Umowę majątkową mażeńską sporządza się w formie aktu notarialnego pod rygorem nieważności (§ 1 ustawy o aktach notarialnych – Notariatsaktsgesetz).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania mażeńskich stosunków majątkowych?

Co do zasady małżonkowie dysponują swobodą wyboru mańskiego ustroju majątkowego. Umowa majątkowa mańska nie może jednak np. przewidywać całkowitego wzajemnego zwolnienia z obowiązku alimentacyjnego w ramach trwającego związku mańskiego.

4 Jakie są skutki prawne rozvodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku mańskiego?

Przewidziana w ustawie „całkowita” rozdzielność majątkowa obowiązuje wyłącznie do chwili stwierdzenia nieważności małżeństwa, orzeczenia rozvodu lub unieważnienia małżeństwa, ponieważ w takim przypadku dokonuje się podziału majątku, w ramach którego status właściciela rzeczy nie stanowi kryterium o rozstrzygającym znaczeniu. W przypadku ustania małżeństwa obowiązuje zasada podziału majątku małżonków. Podziałowi podlega majątek dorobkowy małżonków (*eheliche Gebrauchsvermögen* – rzeczy, które wykorzystywali oboje małżonkowie, np. wspólny lokal mieszkalny małżonków, samochód lub przedmioty urządzenia domowego), a także zgromadzone w trakcie trwania małżeństwa oszczędności (*eheliche Ersparnisse*). Kategoria ta obejmuje wszelkiego rodzaju przedmioty majątkowe nabyte przez małżonków w czasie trwania małżeństwa, które – w zależności od ich charakteru – zazwyczaj są przeznaczone do spieniężenia.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich mańskiego ustroju majątkowego?

W przypadku śmierci jednego z małżonków pozostających w małżeństwie objętym mańską wspólnością majątkową (*Gütergemeinschaft*) (rozwiązanie rzadko spotykane w praktyce) dokonuje się podziału majątku wspólnego. Aktywa netto pozostałe po odliczeniu wszystkich długów dzieli się między pozostającego przy życiu małżonka a masę spadkową proporcjonalnie do udziałów małżonków. W standardowym przypadku rozdzielności majątkowej wysokość ustawowego udziału w masie spadkowej przysługującego pozostającemu przy życiu małżonkowi zależy od liczby innych bliskich spadkodawcy, którzy również są uprawnieni do dziedziczenia. Pozostający przy życiu małżonek jest uprawniony do udziału w masie spadkowej odpowiadającego jednej trzeciej wartości tej masy, jeżeli jego zmarły współmałżonek pozostawił po sobie pozostające przy życiu dzieci lub pozostających przy życiu zstępnych dzieci; pozostający przy życiu małżonek jest uprawniony do udziału w masie spadkowej odpowiadającego dwóm trzecim jej wartości, jeżeli jego zmarły współmałżonek pozostawił po sobie pozostających przy życiu rodziców; w pozostałych przypadkach pozostający przy życiu małżonek jest uprawniony do całości masy spadkowej. Małżonek jest jedną z osób uprawnionych do zachowku. Wysokość zachowku przysługującego małżonkowi odpowiada połowie udziału w masie spadkowej, jaki przysługiwałby mu zgodnie z porządkiem dziedziczenia.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z mańskim ustrojem majątkowym?

Po orzeczeniu rozvodu, unieważnieniu małżeństwa lub uznaniu małżeństwa za niebyłe zgodnie z §§ 81 i nast. ustawy o małżeństwie (*Ehegesetz*) majątek dzieli się albo za porozumieniem stron, albo w oparciu o orzeczenie sądu.

7 Jaki wpływ ma mański ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Co do zasady małżonek nie może przyznać żadnych konkretnych praw osobom trzecim ani nałożyć na nie żadnych obowiązków bez zgody współmałżonka. Małżonek, który zajmuje się wspólnym gospodarstwem domowym i nie ma źródła dochodu, może reprezentować współmałżonka w czynnościach prawnych dokonywanych w życiu codziennym z myślą o wspólnym lokalu mieszkalnym małżonków wyłącznie w ramach „prawa do dysponowania majątkiem małżonków w zakresie spraw gospodarstwa domowego” (*Schlüsselgewalt*), o ile wartość tych czynności nie przekracza określonego progu odpowiadającego poziomowi życia małżonków. Małżonek nie może skorzystać z tego uprawnienia, jeżeli jego współmałżonek oświadczył osobie trzeciej, że nie chce być przez niego reprezentowany. Jeżeli osoba trzecia nie jest w stanie wywnioskować na podstawie okoliczności, że małżonek dokonujący określonej czynności reprezentuje swojego współmałżonka, przyjmuje się, że oboje małżonkowie ponoszą solidarną odpowiedzialność z tytułu tej czynności.

Ustrój wspólności majątkowej – w przypadkach, w których małżonkowie wybrali ten ustrój zamiast rozdzielności majątkowej – nakłada po prostu na małżonków ograniczenie, zgodnie z którym żaden z nich nie może rozporządzać przysługującym mu udziałem w majątku wspólnym bez zgody współmałżonka. Ustrój wspólności majątkowej wywiera rzeczywisty wpływ na majątek wyłącznie w przypadku dokonania wpisu w rejestrze nieruchomości dotyczącego zakazu sprzedaży i obciążania nieruchomości (§ 364c kodeksu cywilnego) lub dokonania wpisu ograniczającego prawo obojga małżonków do jednostronnego rozporządzania przysługującą im połową majątku lub przysługującym im udziałem w majątku do czasu ustania wspólności majątkowej – zgodnie z § 1236 kodeksu cywilnego.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

W przypadku rozvodu, unieważnienia małżeństwa lub stwierdzenia jego nieważności zgodnie z §§ 81 i nast. ustawy o małżeństwie podziału majątku dokonuje się niezależnie od orzeczenia o winie, choć kwestia winy może zostać wzięta pod uwagę przy rozważaniu kwestii sprawiedliwości. Podziału majątku dokonuje się albo za porozumieniem stron, albo w oparciu o orzeczenie sądu wydane na wniosek jednej ze stron. W przeciwnym wypadku w dalszym ciągu obowiązuje rozdzielność majątkowa, tj. każdy z małżonków zachowuje swój majątek. Z wnioskiem o dokonanie podziału majątku należy wystąpić w ciągu roku od daty uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód. Podziałowi podlega zarówno majątek dorobkowy małżonków (*eheliche Gebrauchsvermögen*), jak i oszczędności mańskie (*eheliche Ersparnisse*). Zgodnie z § 82 ustawy o małżeństwie podziałowi nie podlegają następujące przedmioty majątkowe: rzeczy, które małżonek nabył przed zawarciem małżeństwa, lub rzeczy odziedziczone przez małżonka, rzeczy otrzymane w darowiźnie od osób trzecich, rzeczy wykorzystywane wyłącznie przez jednego z małżonków do celów osobistych lub zawodowych oraz majątek spółki lub udziały w spółce, chyba że mają one charakter czysto inwestycyjny.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Wniosek o wpisanie prawa własności do rejestru nieruchomości należy złożyć do sądu rejonowego (*Bezirksgericht*) właściwego dla miejsca położenia nieruchomości, która ma zostać wpisana do rejestru.

Wnioskodawca ma obowiązek złożyć wniosek na piśmie i opatrzyć go podpisem. Co do zasady podpis nie wymaga poświadczenia, chyba że wniosek zawiera oświadczenie o wyrażeniu zgody na wpis do rejestru (*Aufsandungserklärung*).

Do wniosku należy załączyć dokument urzędowy lub dokument prywatny potwierdzający tytuł prawny do nabycia nieruchomości (np. umowę sprzedaży) i opatrzone poświadczonymi podpisami stron. Poza szczegółowymi informacjami na temat nieruchomości dokumenty prywatne muszą zawierać oświadczenie o wyrażeniu zgody na wpis do rejestru.

Oświadczenie o wyrażeniu zgody na wpis do rejestru jest jednoznacznym oświadczeniem o wyrażeniu zgody na rejestrację (wpis do rejestru nieruchomości) złożonym przez osobę, której prawo zostało ograniczone, obciążone, unieważnione lub przeniesione na inną osobę (w przypadku umowy sprzedaży osobą tą jest sprzedawca). Oświadczenie o wyrażeniu zgody na wpis do rejestru poświadcza sąd lub notariusz, zaś podpisują je umawiające się strony.

Oświadczenie o wyrażeniu zgody na wpis do rejestru można również załączyć do wniosku o wpisanie prawa własności do rejestru nieruchomości. Wówczas podpisy złożone na wniosku poświadcza sąd lub notariusz.

Do wniosku należy również dołączyć zaświadczenie o niezaleganiu w podatkach (*steuerrechtliche Unbedenklichkeitsbescheinigung*) zgodnie z § 160 federalnego kodeksu podatkowego (Bundesabgabeordnung). Zaświadczenie jest wydanym przez organ podatkowy (*Finanzamt*) potwierdzeniem braku przeszkód natury podatkowej, które uniemożliwiałyby wpis prawa własności nieruchomości do rejestru nieruchomości.

Jeżeli wniosek sporządził adwokat lub notariusz, należy go złożyć drogą elektroniczną. W takim przypadku dokumenty towarzyszące należy przesłać do archiwum dokumentów elektronicznych. Zaświadczenie o niezaleganiu w podatkach wydane przez organ podatkowy można następnie zastąpić samodzielnym rozliczeniem podatkowym (*Selbstberechnungserklärung*) sporządzonym przez adwokata lub notariusza.

Ostatnia aktualizacja: 11/03/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Mażeńskie ustroje majątkowe - Portugalia

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy mażeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Tak. Co do zasady małżonkowie mogą zawrzeć mażeńską umowę majątkową w celu wyboru mażeńskiego ustroju majątkowego. Taką umowę, o której mowa w art. 1698 kodeksu cywilnego (Código Civil), określa się mianem *convenção antenupcial*.

Niemniej w przypadku gdy małżonkowie nie wybrali mażeńskiego ustroju majątkowego lub, w określonych okolicznościach, w przypadku gdy mażeńska umowa majątkowa jest nieważna, zastosowanie ma ustawowy ustrój majątkowy, tj. wspólność majątku dorobkowego (*regime da comunhão de adquiridos*), zgodnie z art. 1717 i 1721 kodeksu cywilnego.

W takim przypadku stosuje się przepisy art. 1721–1731 kodeksu cywilnego w celu określenia przedmiotów majątkowych objętych wspólnością oraz tych należących do majątku osobistego każdego z małżonków.

W wyjątkowych okolicznościach (określonych w art. 1720 kodeksu cywilnego) powstaje przymusowa rozdzielnosc majątkowa (*regime de separação de bens*).

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą ukształtować swój mażeński ustrój majątkowy, zawierając mażeńską umowę majątkową, w której mogą wybrać jeden z trzech ustrojów majątkowych przewidzianych w kodeksie cywilnym, lub uzgadniając inny ustrój mieszczący się w granicach obowiązujących przepisów (art. 1698 kodeksu cywilnego).

W kodeksie cywilnym przewidziano następujące trzy rodzaje mażeńskich ustrojów majątkowych:

wspólność majątku dorobkowego (*regime da comunhão de adquiridos* – art. 1721–1731 kodeksu cywilnego),

wspólność majątkową (*regime da comunhão geral de bens* – art. 1732–1734 kodeksu cywilnego),

rozdzielnosc majątkową (*regime da separação de bens* – art. 1735–1737 kodeksu cywilnego).

Jak wskazano powyżej, małżonkowie mogą uzgodnić inny ustrój mieszczący się w granicach obowiązującego prawa. Dzieje się tak w przypadku, gdy mażeński ustrój majątkowy ma formę wspólności majątku dorobkowego, lecz w mażeńskiej umowie majątkowej małżonkowie postanowią, że konkretna nieruchomość nabyta przez jednego z nich przed zawarciem małżeństwa (np. lokal mieszkalny) zostanie objęta wspólnością majątkową po zawarciu małżeństwa, ponieważ oboje małżonkowie chcą wspólnie ponosić odpowiedzialność za hipotekę, którą obciążono tę nieruchomość.

Jeżeli chodzi o wymogi formalne, mażeńską umowę majątkową należy zawrzeć w formie dokumentu urzędowego sporządzonego przed notariuszem (akt notarialny) lub w formie oświadczenia złożonego przed urzędnikiem stanu cywilnego (art. 1710 kodeksu cywilnego i art. 189–191 kodeksu rejestru stanu cywilnego – Código do Registo Civil).

Co do zasady mażeńską umowę majątkową należy zawrzeć przed wstąpieniem w związek mażeński. Zgodnie z art. 1714 kodeksu cywilnego po zawarciu małżeństwa nie można zmienić mażeńskiej umowy majątkowej ani mażeńskiego ustroju majątkowego, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 1715. Rozdział IX sekcja III kodeksu cywilnego zawiera przepisy mające zastosowanie do umów majątkowych mażeńskich (art. 1698–1716).

Przepisy mające zastosowanie do darowizn na rzecz małżonków i darowizn między małżonkami znajdują się w rozdziale X sekcje I i II kodeksu cywilnego (art. 1753–1766).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania mażeńskich stosunków majątkowych?

W art. 1720 kodeksu cywilnego przewidziano dwa przypadki, w których powstaje przymusowa rozdzielnosc majątkowa: w przypadku gdy małżeństwo zawarto bez dopełnienia formalności poprzedzających zawarcie małżeństwa (*processo preliminar de casamento*) oraz gdy małżonkowie mają co najmniej 60 lat.

Z wyjątkiem powyższych przypadków małżonkowie mogą uzgodnić dowolny ustrój mieszczący się w granicach obowiązującego prawa.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku mażeńskiego?

Zgodnie z art. 1688 kodeksu cywilnego związek mażeński między małżonkami ustaje z chwilą rozwodu lub unieważnienia małżeństwa, bez uszczerbku dla przepisów dotyczących świadczeń alimentacyjnych. Orzeczenie separacji sądowej osób i majątku (*separação judicial de pessoas e bens*) nie prowadzi do rozwiązania małżeństwa, lecz skutki prawne separacji są bardzo zbliżone do skutków rozwodu, co zostanie wyjaśnione poniżej.

Jeżeli chodzi o podział majątku i spłatę długów, w art. 1689 kodeksu cywilnego przewidziano, że po ustaniu małżeńskiego ustroju majątkowego małżonkowie lub ich spadkobiercy mają prawo do otrzymania majątku osobistego oraz udziału w majątku wspólnym. Małżonek zadłużony względem majątku wspólnego ma obowiązek spłacić swój dług.

Jeżeli chodzi o długi, w pierwszej kolejności spłaca się wspólne długi małżonków z ich majątku wspólnego, a dopiero w drugiej kolejności przystępuje się do spłaty pozostałych długów. Jeżeli jeden z małżonków jest zadłużony względem drugiego małżonka, ma on obowiązek spłacić wspomniany dług z przypadającego mu udziału w majątku wspólnym. W przypadku braku majątku wspólnego małżonek ma obowiązek spłacić dług ze swojego majątku osobistego.

Skutki prawne rozwodu

Skutki rozwodu określono w art. 1788–1793-A kodeksu cywilnego.

Co do zasady rozwód prowadzi do rozwiązania małżeństwa i wywołuje takie same skutki jak ustanie małżeństwa wskutek śmierci małżonka.

Jeżeli chodzi o dziedziczenie, zgodnie z art. 2133 kodeksu cywilnego wskutek wyroku orzekającego rozwód były małżonek traci status spadkobiercy ustawowego nawet wówczas, gdy sąd wydał wyrok orzekający rozwód po śmierci drugiego małżonka.

Zgodnie z prawem portugalskim sąd co do zasady nie orzeka o podziale majątku wspólnego na rozprawie rozwodowej, lecz dopiero po zakończeniu postępowania w sprawie o rozwód. W przypadku rozwodu na zgodny wniosek małżonków udzielonego przez urzędnika stanu cywilnego małżonkowie mogą jednak od razu uzgodnić sposób podziału majątku wspólnego.

Jeżeli chodzi o skutki rozwodu, zgodnie z zasadą ogólną:

rozwód staje się skuteczny z dniem uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód.

Skutki majątkowe rozwodu między małżonkami są następujące:

rozwód wywołuje skutki majątkowe między małżonkami z mocą wsteczną – od daty wszczęcia postępowania w sprawie o rozwód;

na wniosek jednego z małżonków rozwód może jednak wywoływać skutki majątkowe od dnia, w którym małżonkowie przestali wspólnie zamieszkiwać, jeżeli datę tę ustalono w toku postępowania;

przy podziale majątku w następstwie rozwodu żaden z małżonków nie może otrzymać większego udziału niż udział, który otrzymałby, gdyby stosunki majątkowe małżonków podlegały ustrojowi wspólności majątku dorobkowego;

oboje małżonkowie tracą wszystkie korzyści, które już uzyskali lub które mieli uzyskać wskutek małżeństwa (np. darowizny między małżonkami, darowizny osób trzecich na rzecz pary z okazji planowanego ślubu). W takim przypadku darczyńca może postanowić, że uzyskana w ten sposób korzyść zostanie przekazana na rzecz dzieci małżonków;

poszkodowany małżonek ma prawo do dochodzenia odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez drugiego małżonka na zasadach ogólnych regulujących odpowiedzialność cywilną i przed sądem powszechnym;

w przypadku gdy przesłanką rozwodu jest występowanie zaburzeń psychicznych u jednego z małżonków, małżonek wnoszący pozew o rozwód ma obowiązek zadośćuczynić drugiemu małżonkowi krzywdę wyrządzoną poprzez rozwiązanie małżeństwa. Roszczenie należy zgłosić w toku postępowania w sprawie o rozwód;

każdy z małżonków może zwrócić się do sądu o pozwolenie na oddanie w najem lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków, niezależnie od tego, czy stanowi on własność wspólną czy własność drugiego małżonka.

Skutki majątkowe, jakie rozwód wywołuje w odniesieniu do stosunków między małżonkami a osobami trzecimi, są następujące:

małżonkowie mogą powoływać się na skutki majątkowe rozwodu wobec osób trzecich dopiero począwszy od dnia wpisania wyroku orzekającego rozwód do rejestru stanu cywilnego.

Jeżeli chodzi o obowiązki alimentacyjne między byłymi małżonkami, art. 2016 i 2019 kodeksu cywilnego stanowią, co następuje:

co do zasady po rozwodzie oboje byli małżonkowie mają obowiązek samodzielnego utrzymywania się;

oboje byli małżonkowie mają prawo do świadczenia alimentacyjnego, niezależnie od tego, czy rozwodu udzielono na zgodny wniosek stron, przy czym sąd może odmówić byłemu małżonkowi tego prawa ze względu na zasady sprawiedliwości;

prawo do świadczenia alimentacyjnego ustaje z chwilą ponownego zawarcia małżeństwa przez uprawnionego.

Skutki separacji sądowej w odniesieniu do małżonków i ich majątku

Jeżeli chodzi o separację sądową, art. 1794 kodeksu cywilnego zawiera odesłanie do przepisów dotyczących rozwodu, które opisano powyżej, z jednym wyjątkiem: separacja sądowa nie prowadzi do rozwiązania małżeństwa.

Poza tym jednym wyjątkiem zgodnie z art. 1795-A, 2016 i 2133 kodeksu cywilnego skutki separacji sądowej w odniesieniu do majątku wspólnego, obowiązku alimentacyjnego i dziedziczenia są takie same jak w przypadku rozwodu.

Skutki prawne unieważnienia małżeństwa

Istnieje różnica między unieważnieniem małżeństwa (*anulação*) a uznaniem małżeństwa za niebyłe (*casamento inexistente*).

W przypadku uznania małżeństwa za niebyłe, o którym mowa w art. 1628–1630 kodeksu cywilnego (np. w przypadku całkowitego braku oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński po stronie jednego małżonka lub obojga małżonków), małżeństwo uznane za niebyłe nie wywołuje żadnych skutków.

Unieważnienie małżeństwa cywilnego, o którym mowa w art. 1631 kodeksu cywilnego (np. w przypadku istnienia przeszkód małżeńskich lub wadliwego oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński), zgodnie z art. 1647 kodeksu cywilnego wywołuje następujące skutki:

Jeżeli oboje małżonkowie działali w dobrej wierze, małżeństwo wywołuje skutki wobec nich i osób trzecich do chwili uprawomocnienia się wyroku unieważniającego małżeństwo.

Jeżeli wyłącznie jeden małżonek działał w dobrej wierze, wówczas wyłącznie ten małżonek może korzystać ze skutków małżeństwa. Ponadto małżonek działający w dobrej wierze może powołać się na skutki małżeństwa wobec osób trzecich, pod warunkiem że skutki te odzwierciedlają stosunki między małżonkami.

Powyższe zasady mają zastosowanie w przypadku stwierdzenia nieważności małżeństwa kościelnego udzielonego przez Kościół katolicki do czasu wpisania wyroku do rejestru stanu cywilnego, pod warunkiem że fakt zawarcia małżeństwa kościelnego również odnotowano w tym rejestrze.

W art. 1649 i 1650 kodeksu cywilnego przewidziano szczególne ograniczenia praw majątkowych mające zastosowanie w przypadku małżeństwa między małoletnimi lub małżeństwa zawartego pomimo istnienia przeszkód małżeńskich, na przykład:

małoletniego, który wstąpił w związek małżeński, nie uzyskawszy niezbędnego zezwolenia, uznaje się za małoletniego do czasu osiągnięcia pełnoletności w odniesieniu do zarządu majątkiem, który posiadał on w chwili zawarcia małżeństwa i który nabył w drodze darowizny po zawarciu małżeństwa. Niemniej środki niezbędne do jego utrzymania zapewnia się z dochodów ze wspomnianego majątku;

do czasu osiągnięcia pełnoletności przez małoletniego majątkiem tym zarządzają rodzice lub przedstawiciele ustawowi małoletniego, a nie jego współmałżonek;

wspomnianego majątku nie można wykorzystać – ani w czasie trwania małżeństwa, ani po jego ustaniu – w celu spłaty długów zaciągniętych przez jednego z małżonków przed osiągnięciem pełnoletności przez małoletniego;

kto zawrze małżeństwo przed upływem okresu po śmierci małżonka, w którym nie można ponownie zawrzeć małżeństwa (*prazo internupcial*), traci wszystkie przedmioty majątkowe otrzymane w drodze darowizny lub spadku od poprzedniego małżonka;

w przypadku zawarcia małżeństwa pomimo istnienia przeszkód przewidzianych w art. 1604 lit. c) i d) kodeksu cywilnego (np. przeszkody pokrewieństwa) małżonek zawierający małżeństwo pomimo istnienia przeszkody nie może otrzymać żadnej korzyści w postaci darowizny lub spadku od drugiego małżonka.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Zgodnie z art. 1788 kodeksu cywilnego małżeński ustrój majątkowy ustaje z chwilą śmierci małżonka.

Należy wówczas dokonać podziału majątku wspólnego. Majątek zmarłego małżonka obejmuje jego majątek osobisty i, w stosownych przypadkach, jego udział w majątku wspólnym małżonków, zgodnie z art. 2024 kodeksu cywilnego.

Co do zasady spadkobiercą jest pozostający przy życiu małżonek, któremu przysługuje rezerwa spadkowa, niezależnie od tego, czy spadkodawca pozostawił testament (w stosownych przypadkach art. 2131 i 2133 lub art. 2158 i 2159 kodeksu cywilnego).

Ponadto zgodnie z art. 2103-A kodeksu cywilnego w przypadku podziału majątku pozostający przy życiu małżonek może wnieść o przyznanie mu prawa do użytkowania lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków oraz przedmiotów urządzenia domowego i mebli. Jeżeli wartość tych przedmiotów majątkowych przekracza udział pozostającego przy życiu małżonka zarówno w masie spadkowej, jak i w majątku wspólnym, ma on obowiązek spłaty pozostałych spadkobierców.

Niemniej zgodnie z art. 1698 i art. 1700 ust. 3 kodeksu cywilnego w przypadku rozdzielności majątkowej małżonkowie mogą zrzec się przysługującego im statusu spadkobiercy, zamieszczając odpowiednie postanowienie w małżeńskiej umowie majątkowej.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Sądami właściwymi w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego są, w stosownych przypadkach, we wskazanych poniżej sytuacjach, sądy, urzędnicy stanu cywilnego i notariusze.

W prawie portugalskim do małżeńskiej umowy majątkowej i małżeńskich ustrojów majątkowych stosuje się zasadę niezmienności, o której mowa w art. 1714 kodeksu cywilnego. W związku z tym, jeżeli przyszli małżonkowie zechcą przyjąć ustrój majątkowy inny niż ustawowy ustrój majątkowy, musi on zostać uzgodniony w małżeńskiej umowie majątkowej (art. 1710 kodeksu cywilnego), którą małżonkowie podpisują przed zawarciem małżeństwa. W czasie trwania małżeństwa małżonkowie nie mogą zmienić ani rozwiązać małżeńskiej umowy majątkowej. Sytuacje, o których mowa w art. 1715 kodeksu cywilnego (np. separacja sądowa w odniesieniu do majątku lub w odniesieniu do małżonków i majątku), stanowią odstępstwa od zasady niezmienności.

Postanowienia dotyczące ustroju majątkowego należy zawrzeć w małżeńskiej umowie majątkowej (art. 1698 kodeksu cywilnego). Zawarcie małżeńskiej umowy majątkowej musi nastąpić w przewidzianej formie i wymaga ogłoszenia. Jeżeli chodzi o formę tejże umowy, zgodnie z art. 1710 kodeksu cywilnego, do ważnego zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej wymagana jest forma oświadczenia złożonego w urzędzie stanu cywilnego lub forma aktu notarialnego. Jeżeli chodzi o wymóg ogłoszenia zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej, to aby umowa ta wywoływała skutki wobec osób trzecich, musi zostać zarejestrowana zgodnie z art. 1711 ust. 1 kodeksu cywilnego. W tym kontekście za osoby trzecie nie uznaje się spadkobierców małżonków ani innych stron małżeńskiej umowy majątkowej. Zarejestrowanie umowy nie zwalnia z obowiązku zgłoszenia do rejestru nieruchomości faktów zawartych w jej postanowieniach. W przepisach przewidziano terminy dokonania tych czynności – małżeńską umowę majątkową należy podpisać przed zawarciem małżeństwa, ale od jej podpisania do zawarcia małżeństwa nie może upłynąć więcej niż rok; po upływie tego terminu umowa traci ważność (zgodnie z art. 1716 kodeksu cywilnego).

Powyższe informacje można znaleźć w publikacji *Os Regulamentos Europeus: Impacto na Atividade Registral e Notarial* (Przepisy unijne mające zastosowanie do czynności urzędów rejestrowych i notariuszy) dostępnej w języku portugalskim i angielskim pod adresem <https://www.redecivil.csm.org.pt/os-regulamentos-europeus-impacto-na-atividade-registral-e-notarial/>

W razie rozwodu, separacji sądowej lub unieważnienia małżeństwa to, które organy będą właściwe w sprawie podziału majątku wspólnego i określenia skutków tego podziału w odniesieniu do danego ustroju majątkowego, zależy od tego, czy małżonkowie osiągnęli porozumienie co do sposobu podziału majątku.

Jeżeli małżonkowie – w razie rozwodu lub separacji sądowej – osiągnęli porozumienie co do sposobu podziału majątku, właściwe w tej sprawie są urzędy stanu cywilnego. W takim przypadku możliwe są dwa scenariusze: w przypadku rozwodu lub separacji na zgodny wniosek małżonków urzędy stanu cywilnego są właściwe do przeprowadzenia postępowania w sprawie o rozwód lub separację i, w toku takiego postępowania, mogą zatwierdzić umowę o podział majątku wspólnego, rozstrzygnąć kwestie uregulowania zobowiązań podatkowych oraz wprowadzić zmiany w rejestrze ruchomości i nieruchomości (*registo de bens*) wskutek podziału majątku; z kolei w przypadku rozwodu lub separacji w trybie postępowania spornego, które to sprawy należą do właściwości sądu rodzinnego i nieletnich (*Tribunal de Família e Menores*), jeżeli strony są zgodne co do sposobu podziału majątku po rozwodzie lub separacji, wówczas urzędy stanu cywilnego są właściwe do przeprowadzenia podziału majątku wspólnego, rozstrzygnięcia kwestii uregulowania zobowiązań podatkowych oraz wprowadzenia zmian w rejestrze ruchomości i nieruchomości (*registo de bens*) wskutek podziału majątku. Przedmiotowe ramy prawne określono w art. 272-A i 272-B kodeksu rejestru stanu cywilnego (Código de Registo Civil); Praktyczne informacje na temat tej usługi oraz jej kosztów znajdują się na stronie: <https://justica.gov.pt/Servicos/Balcao-Divorcio-com-Partilha>.

Jeżeli po rozwodzie lub separacji strony osiągną porozumienie w sprawie podziału majątku wspólnego, mogą one zawrzeć umowę w formie aktu notarialnego. W takim przypadku notariusz odpowiada za dokonanie wpisu do rejestru nieruchomości w terminie dwóch miesięcy, natomiast strony mają obowiązek uregulować swoje zobowiązania podatkowe w tym samym terminie (art. 8-B i 8-C kodeksu rejestru nieruchomości – Código do Registo Predial). Jeżeli małżonkowie nie są w stanie osiągnąć porozumienia w sprawie podziału majątku wspólnego (w przypadku rozwodu, separacji, unieważnienia małżeństwa lub uznania go za niebyłe), przeprowadza się postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza na żądanie którejkolwiek ze stron. Do prowadzenia postępowania o sporządzenie spisu inwentarza w przypadkach, o których mowa w art. 1083 ust. 1 kodeksu cywilnego (np. gdy spis inwentarza zależy od wyniku innego postępowania sądowego) wyłącznie właściwe są sądy. W innych przypadkach postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza może zostać wszczęte na żądanie zainteresowanej strony, która wnosi o jego wszczęcie, lub na zgodny wniosek wszystkich zainteresowanych stron, przed sądem lub notariuszem figurującym w wykazie, o którym mowa w art. 1 załącznika do ustawy nr 117/19 z dnia 13 września 2019 r., zgodnie z art. 1083 ust. 2 kodeksu cywilnego. Notariusz prowadzi sprawę, korzystając z systemu zarządzania sprawami: <https://www.inventarios.pt/>.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

W art. 1682 i 1683 kodeksu cywilnego przewidziano, że w niektórych przypadkach małżonek ma obowiązek uzyskać zgodę drugiego małżonka na zawarcie określonych umów z osobą trzecią. Zależy to od wybranego małżeńskiego ustroju majątkowego (np. rozdzielność lub wspólność majątkowa), uprawnień do zarządu majątkiem wynikających z danego ustroju (np. wspólny zarząd określonymi składnikami majątku), rodzaju składników majątku (np. lokal mieszkalny stanowiący miejsce zamieszkania małżonków, składnik majątku objęty wspólnością majątkową) lub rodzaju umowy (np. umowa sprzedaży, umowa darowizny).

Art. 1687 kodeksu cywilnego stanowi, że brak zgody drugiego małżonka wywołuje następujące skutki wobec osób trzecich:

Jeżeli jeden z małżonków zawrze umowę z naruszeniem przepisów art. 1682 ust. 1 i 3 (np. przeniesienie prawa własności niektórych ruchomości), art. 1682A (np. przeniesienie prawa własności nieruchomości objętej wspólnością majątkową, przeniesienie prawa własności lokalu mieszkalnego

stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków w ramach dowolnego małżeńskiego ustroju majątkowego), art. 1682B (np. rozwiązanie umowy najmu lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków) lub art. 1683 ust. 2 (odrzućcie spadku lub zapisu) kodeksu cywilnego, drugi małżonek lub jego spadkobierca może zażądać unieważnienia takiej umowy.

Jeżeli małżonek przeniesie prawo własności niewpisanej do rejestru ruchomości lub zawrze umowę obciążającą tę ruchomość bez wymaganej w stosownych przypadkach zgody drugiego małżonka, unieważnienie, o którym mowa powyżej, jest bezskuteczne wobec osób trzecich działających w dobrej wierze.

Jeżeli jeden z małżonków bezprawnie przeniesie prawo własności składników majątku należących wyłącznie do drugiego małżonka lub zawrze umowę obciążającą te składniki majątku, umowę uznaje się za nieważną, a zapłacona kwota podlega zwrotowi w szczególności zgodnie z art. 892–904 kodeksu cywilnego, w których określono skutki niezgodnego z prawem działania sprzedawcy.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Jeżeli małżonkowie osiągną porozumienie co do podziału majątku, porozumienie to może zostać zatwierdzone przez urzędnika stanu cywilnego lub sporządzone w formie aktu notarialnego, w zależności od sytuacji, jak wskazano powyżej w pkt 6.

Jeżeli zaś małżonkowie nie osiągną takiego porozumienia, wszczyna się postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza przed sądem lub notariuszem, jak również wskazano w pkt 6.

Postępowanie to uregulowano w księdze V tytuł XVI (art. 1082–1130) kodeksu cywilnego, które to przepisy stosuje się odpowiednio do inwentarza sporządzonego przez notariusza (art. 2 załącznika do ustawy nr 117/19 z dnia 13 września 2019 r.).

Postępowanie o sporządzenie spisu inwentarza obejmuje następujące etapy: etap wstępny; sprzeciw i weryfikacja zobowiązań; wstępne wysłuchanie zainteresowanych stron; rozstrzygnięcie co do istoty sprawy i wysłuchanie zainteresowanych stron; sporządzenie wykazu składników majątku ulegającego podziałowi i postanowienie zatwierdzające ów wykaz; zarzuty podniesione po wydaniu postanowienia zatwierdzającego wykaz.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Osoba wnosząca o wpisanie nieruchomości do rejestru ma obowiązek złożyć w tym celu wniosek do urzędu ds. rejestru nieruchomości (Conservatória de Registo Predial), dołączając do niego dokumenty potwierdzające fakty wymagające wpisu do tego rejestru. Zazwyczaj wymagane są następujące dokumenty: akt notarialny, akt własności, potwierdzenie uiszczenia opłaty skarbowej i miejskiego podatku od nieruchomości, w stosownych przypadkach dokument potwierdzający wykreślenie hipoteki. Jeżeli wyżej wymienione dokumenty wpisano już do rejestru nieruchomości, wystarczy wskazać ich dane referencyjne.

Ponadto jeżeli wniosek złożył pełnomocnik wnioskodawcy, do wniosku należy dołączyć pełnomocnictwo. Zgodnie z art. 39 kodeksu rejestru nieruchomości adwokaci, notariusze i doradcy prawni (*solicitadores*) nie mają jednak obowiązku dołączania pełnomocnictwa do wniosku o wpis do rejestru.

Wnioskodawcy dysponujący certyfikatem elektronicznym (obywatele posiadający portugalski dowód osobisty, adwokaci, notariusze i doradcy prawni (*solicitadores*) należycie wpisani na listy odpowiednich izb) mogą składać wnioski o wpisanie nieruchomości do rejestru i załączać niezbędne dokumenty drogą elektroniczną. Wnioskodawcy niedysponujący certyfikatem elektronicznym mogą składać wnioski osobiście w urzędzie ds. rejestru nieruchomości lub przesyłać je pocztą.

Informacje na temat powyższej procedury wpisu do rejestru oraz jej kosztów znajdują się na stronie:

<https://justica.gov.pt/Servicos/Pedir-registo-predial>

Aktualna wersja kodeksu cywilnego i innych przywołanych powyżej aktów prawnych jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_main.php

Uwaga końcowa:

Informacje przedstawione na tej stronie mają charakter ogólny. Nie są wyczerpujące ani wiążące dla punktu kontaktowego, europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, sądów ani żadnych innych osób. Należy każdorazowo zapoznawać się z aktualną wersją obowiązujących przepisów. Powyższe informacje nie zastępują porady prawnej udzielonej przez osobę wykonującą jeden z zawodów prawniczych.

Ostatnia aktualizacja: 05/10/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Słowenia

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Tak.

Kwestie związane z małżeńskimi ustrojami majątkowymi regulują przepisy kodeksu rodzinnego Republiki Słowenii (Družinski zakonik Republike Slovenije, DZ):

Małżonkowie podlegają ustawowemu małżeńskiemu ustrojowi majątkowemu, chyba że zawrą umowę, na mocy której wybiorą inny małżeński ustrój majątkowy. W takim przypadku będą podlegali umownemu małżeńskiemu ustrojowi majątkowemu.

Ustawowy małżeński ustrój majątkowy przewiduje wspólność majątkową w odniesieniu do majątku wspólnego małżonków i rozdzielną majątkową w odniesieniu do majątku osobistego każdego z małżonków.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie lub nupturienti mogą wybrać preferowany przez siebie ustrój majątkowy w drodze umowy. Umowy majątkowe małżeńskie to umowy, na mocy których oboje małżonkowie wybierają inny niż ustawowy ustrój majątkowy.

W takich umowach małżonkowie mogą również ustanowić inny małżeński ustrój majątkowy na czas trwania ich małżeństwa, a inny na wypadek rozwodu.

Umowy, w których małżonkowie określają swoje prawa i obowiązki majątkowe, sporządza się obowiązkowo w formie aktu notarialnego. Umowny małżeński ustrój majątkowy ma zastosowanie do małżonków od chwili zawarcia umowy ustanawiającej ten ustrój, chyba że małżonkowie postanowią inaczej. Zawarta przez nupturientów umowa przedmałżeńska regulująca kwestie związane z małżeńskim ustrojem majątkowym staje się skuteczna z dniem zawarcia małżeństwa lub z dniem następującym po dniu zawarcia małżeństwa, w zależności od ustaleń dokonanych przez nupturientów w umowie przedmałżeńskiej. Umowy majątkowe małżeńskie należy wpisać do rejestru tego rodzaju umów. Jeżeli umowa majątkowa małżeńska nie zostanie wpisana do rejestru, w stosunkach z osobami trzecimi przyjmuje się, że stosunki majątkowe między małżonkami reguluje ustawowy małżeński ustrój majątkowy.

Małżonkowie mają obowiązek poinformować się wzajemnie o swojej sytuacji majątkowej przed zawarciem umowy majątkowej małżeńskiej. Jeżeli małżonkowie nie wywiążą się z tego obowiązku, zawarta przez nich umowa może zostać zaskarżona przed sądem.

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Nie. Małżonkowie mają jednak obowiązek poinformować się wzajemnie o swojej sytuacji majątkowej przed zawarciem umowy majątkowej małżeńskiej. Jeżeli małżonkowie nie wywiążą się z tego obowiązku, zawarta przez nich umowa może zostać zaskarżona przed sądem.

4 Jakie są skutki prawne rozvodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W przypadku ustania związku małżeńskiego majątek wspólny małżonków podlega podziałowi.

Jeżeli w umowie majątkowej małżeńskiej, w której małżonkowie ustanowili inny niż ustawowy małżeński ustrój majątkowy, nie określono sposobu podziału majątku wspólnego, podziału takiego dokonuje się zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do ustawowego małżeńskiego ustroju majątkowego, chyba że małżonkowie uzgodnią inaczej. Majątek dzieli się stosownie do sytuacji w chwili wejścia w życie umowy majątkowej małżeńskiej.

Co do zasady majątek wspólny dzieli się na części równe, przy czym małżonkowie mogą przedstawić dowody potwierdzające, że nakłady poczynione przez nich na majątek wspólny były różne. Nie bierze się pod uwagę nieznacznych różnic w nakładach poczynionych przez każdego z małżonków na majątek wspólny.

Po uzgodnieniu lub określeniu wielkości udziałów w majątku wspólnym małżonkowie mogą ustalić sposób podziału tego majątku. Jeżeli małżonkowie uzgodnią, że staną się współwłaścicielami przedmiotów majątkowych proporcjonalnie do swoich udziałów w majątku wspólnym, takie ustalenie również uznaje się za podział majątku.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Śmierć jednego z małżonków pozostaje bez uszczerbku dla wybranego małżeńskiego ustroju majątkowego.

W odniesieniu do majątku zmarłego małżonka przeprowadza się postępowanie spadkowe.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Organami właściwymi do rozpoznawania sporów dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych są sądy.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Wspólne zobowiązania małżonków to zobowiązania, które na mocy ogólnie obowiązujących przepisów uznaje się za wiążące dla obojga małżonków, zobowiązania zaciągnięte z majątku wspólnego małżonków i zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków w celu zaspokojenia potrzeb związanych ze wspólnym zamieszkiwaniem ze współmałżonkiem lub w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Za zobowiązania te małżonkowie odpowiadają solidarnie majątkiem wspólnym oraz majątkiem osobistym, który stanowi wyłączną własność każdego z nich.

Małżonek może wystąpić z roszczeniem regresowym wobec współmałżonka, jeżeli jego wkład w uregulowanie wspólnego zobowiązania małżonków był większy, niż przysługujący mu udział.

Zobowiązania osobiste małżonka to zobowiązania, które zaciągnął on przed zawarciem małżeństwa, a także zobowiązania zaciągnięte przez niego po zawarciu małżeństwa, które nie stanowią wspólnych zobowiązań w rozumieniu art. 82 ust. 1 kodeksu rodzinnego.

Małżonek odpowiada za zobowiązania osobiste swoim majątkiem osobistym oraz swoim udziałem w majątku wspólnym.

Jeżeli umowa majątkowa małżeńska nie zostanie wpisana do rejestru takich umów, w stosunkach z osobami trzecimi przyjmuje się, że stosunki majątkowe między małżonkami reguluje ustawowy małżeński ustrój majątkowy.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

W przypadku ustania związku małżeńskiego majątek wspólny małżonków podlega podziałowi. Przez cały okres trwania małżeństwa majątek wspólny może zostać podzielony w drodze umowy lub na wniosek jednego z małżonków.

Taka umowa może mieć postać dowolnego rodzaju porozumienia między małżonkami regulującego zakres majątku wspólnego. Jeżeli w umowie majątkowej małżeńskiej, w której małżonkowie ustanowili inny niż ustawowy małżeński ustrój majątkowy, nie określono sposobu podziału majątku wspólnego, podziału takiego dokonuje się zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do ustawowego małżeńskiego ustroju majątkowego, chyba że małżonkowie uzgodnią inaczej. Majątek dzieli się stosownie do sytuacji w chwili wejścia w życie umowy majątkowej małżeńskiej.

Przed określeniem udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym należy określić wysokość jego zobowiązań i wierzytelności względem tego majątku. Wielkość udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym może zostać uzgodniona przez małżonków lub ustalona przez sąd na wniosek któregoś z małżonków.

Co do zasady majątek wspólny dzieli się na części równe, przy czym małżonkowie mogą przedstawić dowody potwierdzające, że nakłady poczynione przez nich na majątek wspólny były różne. Nie bierze się pod uwagę nieznacznych różnic w nakładach poczynionych przez każdego z małżonków na majątek wspólny.

W przypadku sporu dotyczącego wielkości udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy, w szczególności dochód uzyskiwany przez każdego z małżonków, wsparcie, jakiego każdy z małżonków udziela współmałżonkowi, sprawowanie pieczy nad dziećmi, wykonywanie prac domowych, kwestie związane z opieką nad domem i rodziną, dbałość o utrzymanie majątku w odpowiednim stanie oraz wszelkie inne rodzaje pracy i współpracy w zakresie zarządu majątkiem wspólnym, zachowania go w dobrym stanie i jego powiększenia.

Po uzgodnieniu lub określeniu wielkości udziałów w majątku wspólnym małżonkowie mogą ustalić sposób podziału tego majątku. Jeżeli małżonkowie uzgodnią, że staną się współwłaścicielami przedmiotów majątkowych proporcjonalnie do swoich udziałów w majątku wspólnym, takie ustalenie również uznaje się za podział majątku.

Jeżeli małżonkom nie uda się dojść do porozumienia w kwestii sposobu podziału majątku, sąd dokonuje podziału majątku zgodnie z przepisami dotyczącymi podziału majątku wspólnego.

Przy dokonywaniu podziału majątku wspólnego sąd – na wniosek małżonka – przyznaje temu małżonkowi z jego udziału w majątku wspólnym przedmioty służące mu do wykonywania jego zawodu lub do prowadzenia przez niego innego rodzaju działalności lub przedmioty, które zapewniają mu środki utrzymania.

Ta sama zasada ma zastosowanie do przedmiotów osobistego użytku wyłącznie jednego z małżonków, które nie należą do jego majątku osobistego.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Sąd prowadzący rejestr nieruchomości (*zemljiškknjižno sodišče*) udziela zgody na wpis nieruchomości do rejestru na podstawie dokumentów potwierdzających istnienie podstawy prawnej nabycia prawa, które ma zostać wpisane do rejestru, i spełniających pozostałe warunki określone w obowiązujących przepisach.

Wspomniane dokumenty wymieniono w art. 40 ust. 1 ustawy o rejestrze nieruchomości (Zakon o zemljiški knjigi, ZZK-1).

Ostatnia aktualizacja: 10/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Finlandia

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Obowiązujący w Finlandii małżeński ustrój majątkowy opiera się na koncepcji odroczonej wspólności majątkowej. Oznacza to, że w czasie trwania małżeństwa obowiązuje rozdzielność majątkowa, lecz w chwili ustania małżeństwa majątek podlega równemu podziałowi między małżonków. Zawarcie małżeństwa pozostaje bez uszczerbku dla przysługującego małżonkom prawa własności określonych przedmiotów majątkowych. Zgodnie z fińską ustawą o małżeństwie (Avioiittolaki 234/1929) przedmioty majątkowe należące do małżonka przed zawarciem małżeństwa pozostają jego własnością przez czas trwania małżeństwa. Wszelkie przedmioty majątkowe, które każdy z małżonków nabędzie lub otrzyma w drodze spadku lub darowizny w czasie trwania małżeństwa, również pozostają jego własnością. Poza przedmiotami majątkowymi rozdzielność dotyczy również zobowiązań, co oznacza, że każdy z małżonków ponosi wyłączną odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte przed zawarciem małżeństwa lub w czasie jego trwania. Niemniej oboje małżonkowie ponoszą odpowiedzialność solidarną za dług zaciągnięty przez jednego z małżonków w celu zapewnienia rodzinie środków utrzymania. W ramach fińskiego małżeńskiego ustroju majątkowego każdemu z małżonków przysługuje wynikające z faktu zawarcia małżeństwa prawo do majątku drugiego małżonka (*avio-oikeus*). Oznacza to, że każdy z małżonków lub małżonek pozostający przy życiu i spadkobiercy zmarłego małżonka mają prawo do połowy wartości netto majątku małżonków na dzień podziału tego majątku po ustaniu małżeństwa. Wspomniane prawo małżonka do majątku drugiego małżonka ma zastosowanie do całości tego majątku, niezależnie od czasu i sposobu nabycia lub otrzymania danych przedmiotów majątkowych przed zawarciem małżeństwa. Małżonkowie mogą jednak postanowić, że nie będą korzystać z przedmiotowego prawa, zawierając w tym celu umowę majątkową małżeńską. Ponadto z zakresu stosowania tego prawa wyłącza się wszelkie przedmioty majątkowe otrzymane przez małżonka w drodze darowizny lub spadku oraz przedmioty majątkowe, do których odnosi się klauzula umowy ubezpieczenia osobowego, przewidująca, że przyszłemu małżonkowi uposażonego nie będzie przysługiwało prawo do danego przedmiotu majątkowego.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską zarówno przed zawarciem małżeństwa, jak i w czasie jego trwania. Umowa majątkowa małżeńska reguluje sposób podziału majątku małżonków. Na przykład małżonkowie mogą postanowić, że małżonkowi nie przysługuje prawo do jakichkolwiek przedmiotów majątkowych należących do współmałżonka, lecz że każdy z małżonków zachowuje swój majątek osobisty. Małżonkowie mogą również postanowić, że określone przedmioty majątkowe będą wyłączone z podziału majątku. Umowę majątkową małżeńską należy sporządzić w formie pisemnej, opatrując ją datą i podpisami. Ponadto taką umowę muszą poświadczycy dwie niezależne osoby. Umowa majątkowa małżeńska wchodzi w życie z chwilą wpisania jej do rejestru prowadzonego przez miejscowy urząd stanu cywilnego (*maistraatti*) lub, od początku 2020 r., Urząd ds. Danych Cyfrowych i Stanu Cywilnego (Digi- ja väestötietovirasto).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Ustawa o małżeństwie przewiduje określone ograniczenia dotyczące zarządu przedmiotami majątkowymi takimi jak wspólny lokal mieszkalny małżonków lub przedmioty urządzenia domowego. Bez pisemnej zgody współmałżonka małżonek nie może zbyć nieruchomości stanowiącej wspólny lokal mieszkalny małżonków. Bez zgody współmałżonka małżonek nie może wypowiedzieć umowy najmu lokalu mieszkalnego stanowiącego wspólne miejsce zamieszkania małżonków ani w żaden inny sposób rozporządzać tym lokalem. Ta sama zasada ma zastosowanie do przedmiotów urządzenia domowego użytkowanych przez oboje małżonków, wszelkich niezbędnych narzędzi użytkowanych przez drugiego małżonka oraz ruchomości stanowiących przedmioty osobistego użytku drugiego małżonka lub dzieci.

Przy podziale majątku małżonków można dokonać wyrównania dorobków, jeżeli wynik podziału byłby w przeciwnym razie niesprawiedliwy lub prowadziłby do bezpodstawnego wzbogacenia jednego z małżonków. Oznacza to, że w konkretnym przypadku i z uzasadnionych powodów można odstąpić od przepisów mających zastosowanie do podziału majątku małżonków. Przy rozważaniu sposobu wyrównania dorobków należy zwrócić szczególną uwagę na czas trwania małżeństwa, obowiązki małżonków we wspólnym gospodarstwie domowym oraz wkład każdego z nich w zgromadzenie majątku i zachowanie go w dobrym stanie, a także na inne porównywalne aspekty dotyczące finansów małżonków.

Przy wyrównywaniu dorobków sąd może orzec, że jeden z małżonków nie ma prawa do żadnych przedmiotów należących do majątku drugiego małżonka lub że takie prawo podlega ograniczeniu, że określony przedmiot majątkowy zostanie w całości lub w części wyłączony z zakresu stosowania prawa małżonka do majątku współmałżonka bądź że cały majątek wyłączony z zakresu stosowania prawa małżonka do majątku współmałżonka na podstawie umowy majątkowej małżeńskiej lub część tego majątku zostaną uznane w ramach podziału, w całości lub w części, za majątek podlegający prawu małżonka do majątku współmałżonka.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W toku postępowania w sprawie o rozwód lub po ustaniu małżeństwa podziału majątku dokonuje się na wniosek małżonka lub spadkobiercy zmarłego małżonka. W ramach wspomnianego podziału majątku prawo jednego z małżonków do majątku współmałżonka wykonuje się poprzez określenie kwoty, jaką małżonek, w przypadku którego wartość netto majątku jest większa, ma obowiązek przekazać drugiemu małżonkowi. Jeżeli żadnemu z małżonków nie przysługuje prawo do majątku współmałżonka, majątek małżonków nie podlega podziałowi, lecz rozdzielowi. Jeżeli małżonkowie posiadają majątek wspólny, majątek ten podlega podziałowi na wniosek małżonków podczas podziału lub rozdzielu majątku małżonków.

Podziału majątku małżonków można również dokonać wówczas, gdy sąd zagraniczny wydał wyrok orzekający separację małżonków, w przypadku których kwestie dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego podlegają prawu fińskiemu. Podziału nie można jednak dokonać, jeżeli po orzeczeniu separacji małżonkowie ponownie wspólnie zamieszkają.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Zasadniczo zastosowanie mają te same przepisy co w przypadku ustania małżeństwa wskutek śmierci jednego z małżonków.

Jeżeli zmarły małżonek pozostawił spadkobierców będących zstępniymi w linii prostej (dzieci lub ich zstępni), pozostający przy życiu małżonek oraz spadkobiercy zmarłego mogą wnieść o podział majątku małżonków. W przypadku takiego podziału majątku małżonków podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe. Połowa majątku przypada małżonkowi pozostającemu przy życiu, zaś druga połowa podlega podziałowi między spadkobierców. Niemniej jeżeli małżonek pozostający przy życiu posiada większy majątek niż zmarły małżonek, ma prawo do zachowania całego swojego majątku.

Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, lecz zmarły małżonek nie pozostawił spadkobierców będących zstępniymi w linii prostej, małżonek pozostający przy życiu dziedziczy cały majątek zmarłego małżonka, chyba że zmarły małżonek zawarł odmienne postanowienie w testamencie. W takim wypadku majątku małżonków nie dzieli się na majątek małżonka, który zmarł jako pierwszy, oraz majątek małżonka pozostającego przy życiu. Zgodnie z zasadą ogólną dopiero po śmierci obojga małżonków dzieli się majątek pozostawiony przez małżonka, który zmarł jako drugi, równo między spadkobierców obojga małżonków. Małżonek pozostający przy życiu nie może zapisać w testamencie składników majątku, które przypadłyby spadkobiercom małżonka, który zmarł jako pierwszy.

Małżonek pozostający przy życiu może zachować nieobjęte podziałem składniki majątku zmarłego małżonka, chyba że spadkobiercy będący zstępniymi w linii prostej wniosą o podział majątku lub że konieczność podziału wynika z treści pozostawionego przez zmarłego małżonka testamentu. Niemniej małżonek pozostający przy życiu ma prawo do zachowania wspólnego lokalu mieszkalnego małżonków i wszelkich przedmiotów zwykłego urządzenia domowego bez przeprowadzania podziału, pod warunkiem że nie posiada żadnego innego lokalu mieszkalnego, który mógłby pełnić funkcję mieszkania.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

W Finlandii organy nie wszczynają z urzędu żadnych postępowań dotyczących majątku małżonków. Jeżeli małżonkom nie uda się osiągnąć porozumienia w kwestii podziału majątku, sąd rejonowy (*käräjäoikeus*) wyznacza, po otrzymaniu stosownego wniosku, osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie podziału majątku.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Co do zasady zawarcie małżeństwa nie ogranicza prawa małżonka do zawierania umów. W czasie trwania małżeństwa każdy z małżonków ma prawo do podejmowania decyzji dotyczących własnego majątku bez konieczności uzyskania zgody współmałżonka.

Ponadto małżonek nie ponosi bezpośredniej odpowiedzialności prawnej za zobowiązania zaciągnięte przez współmałżonka. Małżonkowie ponoszą jednak odpowiedzialność solidarną za zobowiązania zaciągnięte samodzielnie przez jednego z małżonków w celu zapewnienia rodzinie środków utrzymania, a także w celu zapłaty czynszu za wspólny lokal mieszkalny. Umowę najmu wspólnego lokalu mieszkalnego małżonkowie mogą wypowiedzieć wyłącznie wspólnie, nawet jeżeli umowę podpisał tylko jeden z nich.

Ustawa o małżeństwie zapewnia ochronę praw wierzycieli, w związku z czym zrzeczenie się przez małżonka przysługującego mu prawa do udziału w majątku będącym przedmiotem podziału jest bezskuteczne wobec wierzycieli. Jeżeli w ramach podziału majątku małżonek przekazał współmałżonkowi lub jego spadkobiercom składniki majątku o wartości znacznie przekraczającej wartość majątku, który powinien być przekazany, takie składniki majątku mogą podlegać zwrotowi do masy upadłości.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

W Finlandii organy nie wszczynają z urzędu żadnych postępowań dotyczących majątku małżonków. W toku postępowania w sprawie o rozwód lub po ustaniu małżeństwa podziału majątku dokonuje się na wniosek małżonka lub spadkobiercy zmarłego małżonka. Jeżeli żadnemu z małżonków nie przysługuje prawo do majątku współmałżonka, zamiast podziału majątku dokonuje się jego rozdziału.

W przypadku podziału majątku małżonków w następstwie rozvodu podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe, chyba że małżonkowie zawarli umowę majątkową małżeńską. Przy podziale majątku małżonków można również dokonać wyrównania dorobków, jeżeli wynik podziału byłby w przeciwnym razie niesprawiedliwy. Na wniosek małżonków – w przypadku podziału lub rozdziału majątku – majątek wspólny małżonków również podlega podziałowi.

Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, a zmarły małżonek pozostawił spadkobierców będących zstępnyymi w linii prostej (dzieci lub ich zstępni), małżonek pozostający przy życiu oraz spadkobiercy zmarłego mogą wnieść o podział majątku małżonków. W przypadku takiego podziału podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe. Połowa majątku przypada małżonkowi pozostającemu przy życiu, zaś druga połowa podlega podziałowi między spadkobierców. Jeżeli natomiast małżonek pozostający przy życiu posiada większy majątek niż zmarły małżonek, małżonkowi pozostającemu przy życiu zawsze przysługuje prawo do zachowania całego swojego majątku. Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, lecz zmarły małżonek nie pozostawił spadkobierców będących zstępnyymi w linii prostej, małżonek pozostający przy życiu dziedziczy cały majątek zmarłego małżonka, chyba że zmarły małżonek zawarł odmienne postanowienie w testamencie. Zgodnie z zasadą ogólną dopiero po śmierci obojga małżonków dzieli się majątek pozostawiony przez małżonka, który zmarł jako drugi, równo między spadkobierców obojga małżonków.

Strony mogą samodzielnie dokonać podziału majątku w drodze umowy (umowny podział majątku). Jeżeli strony nie osiągną porozumienia, podziału dokonuje wyznaczona przez sąd osoba na wniosek jednego z małżonków (sądowy podział majątku).

W przypadku umownego podziału majątku przebieg procedury podziału należy odnotować w dokumencie opatrzonym datą i podpisami. Ponadto taki dokument muszą poświadczyc dwie niezależne osoby. W przypadku podziału dokonywanego przez osobę wyznaczoną przez sąd przebieg procedury podziału należy odnotować w dokumencie opatrzonym podpisem tej osoby.

Taki dokument można złożyć w miejscowym urzędzie stanu cywilnego (lub, od początku 2020 r., w Urzędzie ds. Danych Cyfrowych i Stanu Cywilnego) w celu wpisania go do rejestru. Wpis do rejestru dokumentu potwierdzającego przebieg procedury podziału majątku zapewnia ochronę każdego z małżonków przed roszczeniami windykacyjnymi ze strony wierzycieli drugiego małżonka; poza tym taki wpis pozostaje bez uszczerbku dla ważności podziału majątku między strony.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Aby wpisać do rejestru prawo własności nieruchomości, należy wystąpić z odpowiednim wnioskiem. Rejestrem, do którego wpisuje się prawa własności nieruchomości, jest publiczny rejestr tytułów prawnych i hipotek (*Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri*). Po dokonaniu wpisu prawa własności dane nowego właściciela figurują na zaświadczeniu potwierdzającym przysługujące mu prawo własności nieruchomości.

Jeżeli wskutek podziału nieruchomości lub wydzielenia jej części doszło do zmiany właściciela nieruchomości, wpis do rejestru prawa własności nieruchomości wiąże się z koniecznością przesłania do Państwowego Urzędu Kartograficznego Finlandii (*Maanmittauslaitos*) oryginału umowy o podział nieruchomości lub wydzielenia jej części, uzasadnienia dokonania podziału (np. pisma z sądu rejonowego informującego o wniesieniu do tego sądu sprawy o rozwód), a także wszelkich dowodów uiszczenia podatku od przeniesienia własności nieruchomości.

Bieg terminu na wpisanie do rejestru prawa własności nieruchomości podlegającej podziałowi wskutek ustania małżeństwa rozpoczyna się z chwilą dokonania podziału. Termin na wpisanie prawa własności do rejestru wynosi sześć miesięcy.

Ostatnia aktualizacja: 10/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Małżeńskie ustroje majątkowe - Szwecja

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Tak, w Szwecji funkcjonuje tego rodzaju ustrój. Reguluje on kwestie związane z obowiązkiem alimentacyjnym między małżonkami w czasie trwania małżeństwa i po jego ustaniu. Ustrój ten określa również prawa i obowiązki małżonków w odniesieniu do poszczególnych klas aktywów i zobowiązań, lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków i przedmiotów urządzenia domowego oraz darowizn między małżonkami w czasie trwania małżeństwa i po jego ustaniu.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą dysponować dwoma rodzajami majątku: majątkiem podlegającym podziałowi (*giftorättsgods*) i majątkiem osobistym (*enskild egendom*). Majątek podlegający podziałowi jest częściej spotykanym rodzajem majątku; jeżeli małżonkowie nie postanowili inaczej, ich majątek uznaje się za majątek podlegający podziałowi. Zgodnie z podstawową zasadą należy dokonać podziału takiego majątku w przypadku śmierci małżonka lub rozvodu. Majątek osobisty nie podlega tego rodzaju podziałowi. Majątek może uzyskać przymiot majątku osobistego w dowolny z następujących sposobów:

a) w drodze umowy majątkowej małżeńskiej (*äktenskapsförord*). Umowę należy obowiązkowo sporządzić w formie pisemnej i zarejestrować ją w urzędzie skarbowym (*Skatteverket*);

- b) poprzez zastrzeżenie takiego warunku w umowie darowizny;
- c) poprzez zastrzeżenie takiego warunku w testamencie;
- d) poprzez zastrzeżenie takiego warunku w klauzuli określającej uposażonego w polisie ubezpieczenia na życie, polisie ubezpieczenia wypadkowego, polisie ubezpieczenia zdrowotnego lub indywidualnym emerytalnym planie oszczędnościowym.

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Tak, przewidziano tego rodzaju ograniczenia. Na przykład ustanowiono przepisy mające na celu ochronę lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków i przedmiotów urządzenia domowego w czasie trwania małżeństwa. Żaden z małżonków nie może samodzielnie sprzedać lokalu mieszkalnego stanowiącego miejsce zamieszkania małżonków, wynająć tego lokalu ani rozporządzić nim w żaden inny sposób bez zgody współmałżonka. Przepisy te mają zastosowanie również w przypadku, gdy zgodnie z warunkami umowy majątkowej małżeńskiej dany przedmiot majątkowy należy do majątku osobistego jednego z małżonków. W przypadku konieczności dokonania podziału majątku między małżonków lokal mieszkalny stanowiący ich wspólne miejsce zamieszkania oraz przedmioty urządzenia domowego przypadają w udziale temu z małżonków, który bardziej ich potrzebuje. Dzieje się tak nawet wówczas, gdy dany przedmiot majątkowy stanowi wyłączną własność drugiego z małżonków. Jeżeli wartość przedmiotu majątkowego przyznanego jednemu z małżonków w opisanym powyżej trybie przekracza wysokość udziału tego małżonka w majątku, który ma zostać podzielony, taki małżonek pozostaje uprawniony do nabycia prawa własności tego przedmiotu, o ile wypłaci drugiemu małżonkowi kwotę odpowiadającą różnicy między wysokością jego udziału w majątku a wartością przedmiotu. Inny przykład dotyczy pozostającego przy życiu małżonka, który jest uprawniony do otrzymania zachowku z majątku wspólnego. Pozostający przy życiu małżonek może skorzystać z tego prawa nawet wówczas, gdy majątek zmarłego małżonka stanowił w całości jego majątek osobisty lub gdy zmarły małżonek zapisał całość swojego majątku innej osobie.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W prawie szwedzkim przewidziano wyłącznie instytucję rozwodu. Jednym ze skutków prawnych rozwodu jest konieczność dokonania podziału majątku podlegającego podziałowi. Jeden z małżonków może być również uprawniony do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych, przynajmniej w okresie przejściowym.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Majątek dzieli się między spadkobierców zmarłego małżonka a pozostającego przy życiu małżonka. Wspólne dzieci i wnuki małżonków nabywają jednak prawo do spadku dopiero po śmierci obojga małżonków.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Małżonkowie mogą samodzielnie określić warunki podziału majątku. Jeżeli osiągną porozumienie w tej kwestii, jedynym wymogiem formalnym, jaki mają obowiązek spełnić, jest sporządzenie pisemnej umowy o podział majątku i jej podpisanie przez obie strony. Jeżeli małżonkowie nie zdołają dojść do porozumienia, sąd może wyznaczyć osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie podziału majątku (*bodelningsförrättare*). Małżonkowie mogą zaskarżyć do sądu decyzje podejmowane przez tę osobę.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Każdy z małżonków ponosi odpowiedzialność za własne długi. Wierzyciel jednego z małżonków nie może dochodzić spłaty długów z majątku drugiego z małżonków, niezależnie od tego, czy majątek ten jest majątkiem podlegającym podziałowi, czy też stanowi majątek osobisty tego małżonka. Obowiązują również przepisy mające na celu ochronę wierzyciela przed podejmowanymi przez małżonków próbami uniemożliwienia mu zaspokojenia przysługujących mu wierzytelności z ich majątku. Na przykład małżonek nie może postanowić, że jego majątek osobisty będzie objęty podziałem majątku, jeżeli taka decyzja miałaby na celu uniemożliwienie wierzycielowi zaspokojenia przysługujących mu wierzytelności z tego majątku.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Co do zasady podziałowi podlega każdorazowo całość majątku podlegającego podziałowi. Przewidziano jednak szereg wyjątków od tej reguły. Każdy z małżonków może odliczyć z majątku podlegającego podziałowi kwotę odpowiadającą jego długom. Każdy z małżonków może również zachować odzież i inne przedmioty osobistego użytku, a także wszelkie darowizny dokonane wyraźnie na jego rzecz, a nie na rzecz obojga małżonków. Podział nie obejmuje również uprawnień emerytalno-rentowych, których wykonanie ma obowiązek zapewnić pracodawca lub fundusz publiczny, ani – pod pewnymi względami – prywatnych emerytalnych planów oszczędnościowych. Wartość majątku podlegającego podziałowi, który pozostanie po dokonaniu podziału, należy co do zasady podzielić między małżonków w częściach równych. Przy takim podziale bierze się pod uwagę to, który z małżonków jest właścicielem danego przedmiotu majątkowego. Jak wspomniano powyżej, w Szwecji obowiązują również przepisy szczególne regulujące kwestie związane z lokalem mieszkalnym stanowiącym miejsce zamieszkania małżonków i przedmiotami urządzenia domowego.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Każdy przypadek przeniesienia prawa własności nieruchomości należy zarejestrować poprzez wystąpienie z wnioskiem do szwedzkiego organu ds. map, katastru i ewidencji gruntów (Lantmäteriet) o wpisanie przedmiotowego prawa do rejestru. Wniosek o dokonanie wpisu do rejestru prawa własności składa zazwyczaj nabywca. Do wniosku należy załączyć oryginały stosownych dokumentów.

Ostatnia aktualizacja: 10/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.